

Dragana Đorđević^{*1}

Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet
Srbija

KVALITATIVNA ANALIZA LEKSIČKIH, MORFOLOŠKIH I SINTAKSIČKIH OSOBINA JEZIKA SPORTA U SAVREMENOM STANDARDNOM ARAPSKOM JEZIKU

UDC 811.411.21'06:[81'276:796]
Originalan naučni rad

Ovaj rad predstavlja kvalitativni pregled glavnih leksičkih, morfoloških i sintaksičkih obeležja jezika sporta u tekstovima koji pripadaju naučnom funkcionalnom stilu u savremenom standardnom arapskom jeziku. Analiza je izvršena na osnovu jezičke građe koja pripada obrazovnim pismenim tekstovima strogo naučnog (akademskog) funkcionalnog podstila. Konciznost, preciznost i impersonalnost u ovim tekstovima se postižu učestalom upotrebom pojedinih leksičkih, morfoloških i sintaksičkih sredstava, a zanemarivanjem drugih. Među njima se ističu: veliki broj stručnih termina koji su većinom nastali međujezičkim pozajmljivanjem, često dvojezično navođenje termina, korišćenje simbola iz drugih semiotičkih sistema i oblika nastalih skraćivanjem, ograničeno prisustvo polisemije, sinonimije i antonimije, učestalo ponavljanje termina, glagola i brojnih fraza, ograničena upotreba lica, preovlađujuće prisustvo imenskih reči, desamentizacija glagola, ograničena upotreba glagolskih vidova i načina, upotreba složenih rečenica uz često pojednostavljivanje njihove strukture zamenom finitnih glagolskih oblika u zavisnim rečenicama odgovarajućim glagolskim imenicama ili participima. U radu se razmatraju i glavni pristupi u analizi specijalnog jezika uopšte, kao i mogući pravci budućih istraživanja u toj oblasti u savremenom standardnom arapskom jeziku koji je nedovoljno proučen iz perspektive funkcionalno-stilističkog jezičkog raslojavanja.

Ključne reči: *jezik sporta, savremeni standardni arapski jezik, specijalni jezik, funkcionalni stilovi, strogo naučni funkcionalni podstil, leksička obeležja, morfološka obeležja, sintaksička obeležja.*

Jezik ne predstavlja homogen sistem ekspresivnih mogućnosti, već „kompleksan, heterogen sistem koji čine međusobno povezani podsistemi“ (Cabré, 1999: 56). Pri tome se svaki od tih podsistema to jest supkodova može opisati na fonološkom, morfološkom, leksičkom i sintaksičkom nivou kao i na nivou diskursa. Ti supkodovi imaju zajednička pravila, ograničenja i sastavne jedinice koje govornici tog jezika znaju i koriste u skladu sa svojim ekspresivnim potrebama i u zavisnosti od prirode komunikativne situacije, a koji čine zajednički ili opšti jezik kojem supkodovi pripadaju. Specijalni jezici ili jezici za specijalnu svrhu (eng. *special languages* ili *languages for special purpose*) predstavljaju skup

^{*}Filološki fakultet u Beogradu, Studentski trg 3, 11000 Beograd, Srbija; e-mail: dragana.djordjevic@fil.bg.ac.rs.

¹Ovaj rad je deo istraživanja za doktorsku disertaciju pod naslovom *Sportska terminologija u standardnom arapskom jeziku*.

supkodova koji se jednim svojim delom preklapaju sa supkodovima opšteg jezika a čije se jedinice koriste u markiranim situacijama, za razliku od jedinica takozvanog opšteg jezika koje se koriste u nemarkiranim situacijama. Opšti kod i supkodovi se realizuju u različitim pisanim i govorenim varijetetima teksta (Cabré, 1999: 56-59).

1. Specijalni jezik

Iako su opšte osobine specijalnih jezika poznate, ne postoji sveobuhvatna niti opšteprihvaćena definicija tog pojma. Osnovni razlog za to jesu različiti pristupi i različita polazišta za proučavanje specijalnih jezika, kao i činjenica da specijalne jezike nije moguće definisati u strogo lingvističkim okvirima. Iz perspektive teorijske i deskriptivne lingvistike, specijalni jezici predstavljaju varijante opšteg jezika koje međusobno ispoljavaju iste razlike kao i u odnosu na druge dijalekte ili sociolekte. Sa pragmatičke tačke gledišta, specijalni jezici predstavljaju pragmatički i kodifikovani podskup jezika kao celine koji se koristi za specijalne svrhe – funkcija specijalnog jezika je da prenese informacije specijalizovane prirode na najekonomičniji, najprecizniji i najjasniji mogući način, kako među stručnjacima u datoj oblasti, tako i među drugim učesnicima u komunikaciji (Cabré, 1999: 61-62).

Pojam *specijalizovanosti*, ključan za bolje razumevanje prirode specijalnog jezika, može se, prema M. T. Kabre, sagledati na dva načina:

- 1) prema predmetnom polju – naučne, tehničke i stručne oblasti proizvode tekstove koji se do izvesne mere razlikuju od tekstova koji se smatraju delom tipičnog opšteg jezika;
- 2) prema pragmatičkim okolnostima – vrsta korisnika, tip i povod komunikacije mogu da utiču na specijalizovanost teksta (Cabré, 1999: 63).

Pod tekstom se podrazumeva svaka govorena ili pisana realizacija jezika, opšteg ili specijalnog, koja predstavlja mrežu elemenata koji stupaju u kompleksne međusobne odnose u okviru komunikacije (Kristal, 1999: 363-364; Bussman, 1996: 1187). Uz napomenu da sami pojedinci koriste jezik sa sopstvenim „društvenim, kulturnim i jezičkim idiosinkrazijama“ (Cabré 1999: 57), tekst se može odrediti kao:

- a) složena jezička jedinica koja podleže odelitim pravilima kombinovanja u svakom jeziku ponaosob;
- b) složena pragmatička jedinica jer ga proizvode ljudi koji nisu psihološki transparentni niti ideološki neutralni;
- c) složena sociolingvistička jedinica jer jezik je sistem kojim se ostvaruje društvena komunikacija;

d) složena kulturološka i antropološka jedinica koja odražava i prenosi sistem kulturnih i ideoloških vrednosti (Cabré, 1999: 57).

Predmetno polje ne može da bude jedino merilo specijalizovanosti nekog teksta jer je svakodnevica prepuna specijalizovanih konteksta koji se ne prepoznaju kao takvi, kao što specijalizovane teme mogu da budu podvrgnute banalizaciji, odnosno uprošćavanju. Takođe, svaka ljudska delatnost zahteva izvestan stepen stručnosti i specijalizovanosti, a zavisno od pragmatičkih okolnosti, stepen specijalizovanosti teksta može da varira (Cabré, 1999: 63-64). Specijalni jezici su podskupovi jezika koji se „pragmatički odlikuju trima varijabilama: predmetnim poljem, vrstom korisnika i vrstom situacije u kojoj se komunikacija odvija“ (Cabré, 1999: 65).

U poređenju sa opštim jezikom, specijalni jezici poseduju sledeće karakteristike:

1. specijalna predmetna polja nisu deo opšteg znanja govornika već su predmet posebnog obrazovnog procesa;
2. govornici koji poseduju takva znanja jesu korisnici specijalog jezika, pri čemu njihova upotreba može biti aktivna (jezička produkcija kao plod odgovarajuće obuke) i pasivna (drugi stručnjaci ili javnost koja pasivno učestvuje u specijalnoj komunikaciji i istovremeno stiče odgovarajuća znanja);
3. komunikacija u okviru specijalnog jezika je uglavnom formalna i odvija se u okolnostima koje određuju naučni i stručni kriterijumi;
4. specijalni jezici poseduju izvestan broj jezičkih (jedinice i pravila) i tekstualnih osobina (vrste tekstova i dokumenata);
5. specijalni jezik dopušta izvesne varijacije u nivou apstrakcije, svrsi komunikacije, geografskim, istorijskim i društvenim dijalektima, kao i u ličnom stilu, što zavisi od upotrebe i komunikativne situacije;
6. specijalni jezici dele izvestan broj pragmatičkih i jezičkih osobina, zbog čega se o njima može govoriti kao o jedinstvenom podskupu opšteg jezika;
7. specijalni jezici se dobrim delom preklapaju sa opštim jezikom, ne samo po tome što dele izvesne njegove osobine, već i po tome što između dva skupa postoji stalna razmena jedinica i pravila.

Što se tiče klasifikacije specijalnih jezika, ona se najčešće vrši na osnovu kriterijuma predmetnog polja i stila, kao i nivoa apstrakcije. Prema kriterijumu predmetnog polja specijalni jezici se najčešće klasifikuju hijerarhijski, prema glavnom predmetnom polju i

potpoljima, gde glavnu ulogu ima hijerarhijska nomenklatura određene naučne i stručne oblasti. Kod ovakve klasifikacije je moguće posmatrati naučne oblasti kao kontinuum, jer se među njima ne mogu uvek povući oštre i jasne granice, osobito kada je reč o multidisciplinarnim oblastima. Kod klasifikacije prema kriterijumu nivoa apstrakcije razlikuje se nekoliko vrsta diskursa, u zavisnosti od predmetnog polja i komunikativne situacije. Prema tom kriterijumu se može izvršiti nekoliko načina klasifikacije. Na primer:

- viši nivo apstrakcije: visoko specijalizovani specijalni jezici;
- srednji nivo apstrakcije: srednje specijalizovani specijalni jezici;
- niži nivo apstrakcije: prelaz između opšteg i specijalnog jezika (Cabré, 1999: 66-70).

Sličnosti i razlike između tekstova koji pripadaju opštem jeziku i tekstova koji pripadaju specijalnom jeziku, a koji se bave istom temom uočavaju se:

- na planu jezika, što obuhvata leksički, morfološki i sintaksički plan;
- na pragmatičkom planu koji obuhvata situaciju, vrstu stvaraoca i primaoca poruke;
- na planu funkcije koji određuju komunikativne namere (Cabré, 1999: 72).

Naučni i stručni tekstovi, kao realizacije specijalnog jezika, mogu se sagledati i iz perspektive funkcionalnih stilova koji predstavljaju „ekstralingvistički uslovljene systemske realizacije jezika u određenim oblastima ljudske djelatnosti, odnosno u funkciji tih djelatnosti, sa specifičnom intralingvističkom (paradigmatskom i sintagmatskom) strukturisanošću, matematičko-statističkom zakonomjernošću (frekvencijom i vjerovatnoćom upotrebe jezičkih sredstava), manjom ili većom tradicionalnošću i istorijskom zasnovanošću“ (Tošović, 2002: 65).

Postoji pet vrsta funkcionalnih stilova koji poseduju različite komunikativne funkcije i javljaju se u različitim komunikativnim situacijama. To su:

1. književno-umetnički funkcionalni stil (KFS), koji obuhvata prozni, pesnički i dramski stil;
2. publicistički funkcionalni stil (PFS), koji obuhvata novinarski i monografsko-publicistički (usko publicistički) stil, pri čemu su informacije koje se plasiraju u okviru ovog stila namenjene širokom krugu primalaca;
3. naučni funkcionalni stil (NFS), koji obuhvata strogo naučni (akademijski), naučno-udžbenički i naučno-popularni stil i nalazi se u službi tri globalna naučna podsystema: prirodnog, društvenog i tehničkog;

4. administrativni funkcionalni stil (AFS), koji obuhvata zakonodavno-pravni, društveno-politički, diplomatski, poslovni i personalni stil, a nalazi se na suprotnom polu u odnosu na KFS;
5. razgovorni funkcionalni stil (RFS), koji se javlja se kao prirodni razgovorni funkcionalni stil, što je svaki oblik nezavisnog usmenog komuniciranja, i stilizovani razgovorni funkcionalni stil, koji predstavlja segment drugih funkcionalnih stilova (Tošović, 2002: 96-98, 169, 299, 329, 355-356, 381-385).

Funkcionalni stilovi ispoljavaju informacijsku raznorodnost, pa se informacija koju prenose uslovno deli na semantičku, koja obuhvata sadržaj poruke, i formalnojezičku, što je informacija koju „isijava“ forma funkcionalnog stila uz istovremeno prenošenje semantičke informacije (Tošović, 2002: 105-106).

Semantička informacija je „ono što se naziva sadržajem poruke (temom, osnovnim značenjem, suštinom poruke itd.) i što čini semantiku jednog FS“ (Tošović, 2002: 106). U naučnom funkcionalnom stilu to je logička informacija o zakonitostima koje se zapažaju u prirodi i društvu i ona se može podeliti na segmente iz kojih se sastoji naučna delatnost (Tošović, 2002: 106).

Formalnojezička informacija ima tri osnovna sloja. To su:

- autoinformacija – informacija forme o samoj formi;
- pragmatička informacija – informacija forme o učesnicima u govornom činu;
- komunikacijska informacija – informacija forme o ukupnom informacijskom procesu (Tošović, 2002: 106).

Autoinformacija sadrži strukturnojezičku, standardnojezičku, stilističku i stilsku informaciju. To obuhvata veoma povezane i međusobno isprepletene informacije o fonetsko-fonološkoj, morfološkoj, leksičko-semantičkoj, sintaksičkoj i tekstualnoj organizaciji, kao i informacije o usklađenosti teksta sa standardnojezičkom normom, o stilističkom potencijalu forme, o formi kao vrsti stila, o formi kao proizvodu estetskog procesa i kao estetskoj vrednosti (Tošović, 2002: 106-107).

Pragmatička informacija je predstavljena informacijom funkcionalnog stila o pošiljaocu i primaocu, o njihovom međusobnom odnosu, kao i odnosu svakog od njih ponaosob prema informaciji. To je informacija funkcionalnog stila o njegovom autoru i o onom kome je namenjen (personalna informacija), o odnosu pošiljaoca i primaoca (interpersonalna informacija) i tome slično. U ovoj vrsti FS-informacije važnu ulogu igraju socijalna, klasna,

teritorijalna, starosna, psihološka, intelektualana i druge komponente. Svaki funkcionalni stil se temelji na određenoj vrsti mišljenja i zaključivanja (Tošović, 2002: 107 i 114-117).

Komunikacijska informacija se odnosi na celokupni proces komunikacije i nudi informacije o „predajniku i prijemniku, tipu kanala, vrsti veze i okolnostima pod kojima se odvija proces slanja, prenošenja i primanja informacije“ (Tošović, 2002: 107). To obuhvata čitav niz interakcija između pošiljaoca i primaoca poruke koji u većoj ili manjoj meri utiču na „FS-diferencijaciju“ jezika. To su: otvorenost/zatvorenost informacijskog procesa, broj komunikatora, verovatnoća učesnika u komunikaciji, mogućnost primanja ukupne i stilističke informacije, stepen pripremljenosti za primanje informacije, stanje primaoca i pošiljaoca i njihov međusobni odnos, bliskost sa komunikatorom (Tošović, 2002: 129-146).

Sve navedene formalnojezičke informacije igraju značajnu ulogu u nastajanju i funkcionisanju funkcionalnih stilova (Tošović, 2002: 114).

2. Naučni funkcionalni stil

Naučni funkcionalni stil poseduje veoma raznovrsne podstilove i žanrove koji se mogu klasifikovati na osnovu više faktora, a kao najrelevantnije za naš rad ističu se klasifikacije na osnovu stepena naučnosti, naučnog područja i medijuma.

Prema kriterijumu stepena naučnosti izdvajaju se tri osnovna podstila. To su:

1. strogo naučni (akademski) stil, tipični predstavnik NFS koji je namenjen ograničenom broju recipijenata jer se u njemu stručnjak obraća drugim stručnjacima;
2. naučno-udžbenički stil, „mekša“ varijanta NFS koja je namenjena osobama što u svojstvu učenika učestvuju u svim nivoima obrazovanja (budući stručnjaci) i onima koji se neprofesionalno zanimaju za naučne probleme;
3. naučno-popularni stil, koji poseduje najveći broj potencijalnih recipijenata, gde se stručnjak obraća osobama koje nisu stručne za datu oblast (Tošović, 2002: 330-332).

Na realizaciju i karakter naučnog funkcionalnog stila utiče i naučno područje kom tekst pripada. Postoje dva globalna naučna područja koja pokrivaju određene naučne podstilove:

1. naučno-istraživačko područje, koje obuhvata prirodne, društvene i tehničke nauke, javlja se kao strogo naučni, naučno-udžbenički ili naučno-popularni podstil;
2. naučno-tehničko područje, koje obuhvata tehničke nauke, javlja se kao tehničko-informativni i tehničko-poslovni stil koji su „veoma bliski administrativnim žanrovima informativnog i poslovnog karaktera“ (Tošović, 2002: 333-334).

Naučna komunikacija se između svojih potencijalnih učesnika realizuje u pismenim i usmenim medijima. Pismeni medij je osnovni oblik naučnog funkcionalnog stila i on otvara prostor za različitu organizaciju tekstova čime se vrši unifikacija i standardizacija naučnih tekstova i naučne komunikacije u pogledu forme i strukture tih tekstova. Bez obzira na to da li pripada naučno-istraživačkom ili naučno-tehničkom stilu, glavne realizacije naučnog teksta u pismenom mediju jesu:

- obrazovni pismeni naučni tekst, što obuhvata referat, hendaut, maturski rad, seminarski, rad diplomski rad, stručni rad, magistarski rad, doktorski rad;
- informativni pismeni naučni tekst, što obuhvata izveštaj, zabelešku, teze, pismo, dnevnik, bibliografiju, anotaciju, hendaut, enciklopediju, rečnik, leksikon;
- periodični pismeni naučni tekst, što obuhvata list, časopis, zbornik, bilten, članak, prikaz, recenziju, rezime, pregled, osvrt, polemiku, diskusiju;
- monografski pismeni naučni tekst, što obuhvata monografiju, knjigu, priručnik, udžbenik, skriptu, brošuru (Tošović, 2002: 333-339).

Što se usmenog naučnog teksta tiče, njegove realizacije obuhvataju:

- manifestacioni usmeni naučni tekst, što obuhvata izlaganje (prezentaciju, referat, saopštenje, diskusiju, uvodnu reč) na kongresu, konferenciji, simpozijumu, kolokvijumu, savetovanju i okruglom stolu;
- obrazovni usmeni naučni tekst, što obuhvata referat, diskusiju, nastavni čas to jest predavanje, seminar, vežbu;
- radio i TV usmeni naučni tekst, što obuhvata komentar, izjavu, intervju, debatu, polemiku i predavanje (Tošović, 2002: 333-339).

3. Osobine sportskog naučnog stila u savremenom standardnom arapskom jeziku

Kao i svaka druga stručna terminologija, sportska terminologija čini deo opšteg leksikona jednog jezika, zbog čega može da se javi praktično u svakom funkcionalnom stilu. Ipak, ona se najfrekventnije javlja u tekstovima koji pripadaju naučnom i publicističkom funkcionalnom stilu. Mi ćemo u ovom radu uzeti u obzir samo tekstove koji pripadaju strogo naučnom (akademsom) funkcionalnom podstilu u savremenom standardnom arapskom jeziku.

Pod savremenim standardnim arapskim jezikom (eng. *Modern Standard Arabic* ili *Modern Literary Arabic*) čiji je naziv proizvod zapadne arabistike, podrazumeva se „the

modern descendant of Classical Arabic, unchanged in the essentials of its syntax but very much changed, and still changing, in its vocabulary and phraseology" (Holes, 2004: 5). Reč je modernom varijetetu književnog jezika koji se formirao u 19. veku na osnovu klasičnog arapskog jezika, u periodu preporoda arapskog sveta i jačanja arapskog nacionalizma (Tanasković i Mitrović, 2005: 13).

U vezi sa razlikovanjem dva varijeteta književnog arapskog jezika Fersteih iznosi sledeće zapažanje:

„Both vocabulary creation and regional variation are factors that have contributed to the gradual modification of the Classical language, so that it can no longer be regarded as identical with the modern variety of the language, usually called Modern Standard Arabic. Ideologically, of course, the modern language is still the same as the language of the *Qur'ān* and the Classical period, but in practice it is easy to see that there are differences, not all of them lexical" (Versteegh, 2001: 183).

Sportski naučni stil u savremenom standardnom arapskom jeziku poseduje specifične karakteristike na planu leksičke, morfološke i sintaksičke strukture, po kojima se razlikuje od drugih funkcionalnih stilova.

Analiziranu građu čine stručni pismeni naučni tekstovi: jedna neobjavljena doktorska disertacija (obrazovni pismeni tekst) i petnaest naučnih članaka (periodični pismeni tekst) objavljenih u dva stručna časopisa. Reč je o obrazovnim pismenim naučno-stručnim tekstovima jezika sporta. Svi primeri su navedeni ZDMG transkripcijom.

3.1 Leksičke osobine sportskog naučnog stila u savremenom standardnom arapskom jeziku

Najupečatljivija leksička karakteristika tekstova koji pripadaju naučnom funkcionalnom stilu uopšte jeste prisustvo velikog broja stručnih termina (Tošović, 2002: 348; Cabré, 1999: 73). Ta odlika se javlja i u tekstovima koji pripadaju sportskom naučnom stilu u savremenom standardnom arapskom jeziku, bez obzira na to kom podstilu pripadaju, s tim što je najizrazitija u pismenim obrazovnim tekstovima koji pripadaju strogo naučnom podstilu. Na primer:

„Inna fa`āliyya ramy al-rumḥ min al-fa`āliyyāt al-mahāriyya al-ḥāṣṣa wa allatī tataʾallab daraġa `āliya min al-`itqān, `iḍ yazḥar dā`im^{an} bi istimrār quṣūr fī al-`adā' al-fanniyy wa ḥuṣūṣ^{an} al-ḥaṭawāt al-mawzūna wa waḍ' al-ramy, bi sabab ḍa'f fī al-quwwa al-ḥāṣṣa li al-`aṭrāf al-suflā.

Wa `inna `adam tamakkun al-rāmī min al-wuṣūl `ilā `akbar quṣūr ḍātiyy li al-riġl al-`amāmiyya fī ḥaṭwa al-ramy li ġaraḍ al-taḥbīt, fa huwa fī i'tiqād al-bāḥiṭayn nātiġ min ḍa'f fī

al-quwwa al-ḥāṣṣa li al-ʿaṣrāf al-suflā, wa kaḍālik yaẓhar ḍaʿf wāḍiḥ fī ʿaḥḍ rakba al-riḡl al-ḥalfiyya al-zāwiya al-munāsiba wa taḥammul wazn al-ḡism ʿalayhā li laḥza al-taḥbīt wa al-sayyara ʿalā laḥza al-tawaqquf wa taḥwīl al-quwwa al-ʿufuqiyya ʿilā quwwa ʿamūdiyya (al-Ḥālidī & al-ʿAʿraḡī, 2008: 128).

„Disciplina bacanja koplja predstavlja posebnu veštinu koja zahteva visok nivo umeća, jer se stalno javlja inercija prilikom izvođenja, naročito kod postizanja ujednačenog koraka i bacačkog položaja, a kao posledica male snage u donjim ekstremitetima.

Nesposobnost bacača da postigne najveću inerciju iskoračne noge u izbačaju kako bi ostvario stabilnost, jeste, prema mišljenju autora, rezultat male snage u donjim ekstremitetima. Javlja se i evidentna slabost prilikom postavljanja kolena stajne noge u odgovarajući ugao prilikom oslanjanja težine tela na njega u trenutku kada treba ostvariti stabilnost i kontrolu da bi došlo do zaustavljanja i pretvaranja horizontalne snage u vertikalnu.“

Stručna terminologija koja se javlja u strogo naučnom tekstu:

faʿāliyya – „disciplina“;

faʿāliyya mahāriyya – „veština“;

ramy al-rumḥ – „bacanje koplja“;

quṣūr ḍātiyy – „inercija“;

ḥaṭwa al-ramy – „izbačaj“;

waḍʿ al-ramy – „bacački položaj“;

al-ʿaṣrāf al-suflā – „donji ekstremiteti“;

al-riḡl al-ʿamāmiyya – „iskoračna noga“;

al-riḡl al-ḥalfiyya – „stajna noga“;

al-quwwa al-ʿufuqiyya – „horizontalna snaga“;

al-quwwa al-ʿamūdiyya – „vertikalna snaga“;

al-rāmī (rāmī al-rumḥ) – „bacač (koplja)“.

Prethodno navedeni leksičko-terminološki primeri potvrđuju Abduraufovo zapažanje da je jedna od glavnih karakteristika svih naučnih i stručnih tekstova u savremenom standardnom arapskom jeziku i to što se termini nastali međujezičkim pozajmljivanjem koriste daleko više nego u tekstovima koji pripadaju opštem jeziku (Abdul-Raof, 2001: 98) ili nekom drugom funkcionalnom stilu. Na primer:

ramy al-rumḥ – „bacanje koplja“ > engleski: *javelin throw*/francuski: *lancer du javelot*;

ʿadāʿ – „izvođenje“ > ʿadā – „izvršiti“, „obaviti“, „učiniti“ > engleski: *performance/to perform*;

quṣūr dātiyy – „inercija“, doslovno: „lična tromost“ > engleski: *inertia*/francuski: *inertie*>
 latinski: *inert-*, *iners*;
ḥaṭwa al-ramy – „izbačajni zalet“, doslovno: „korak bacanja“ > engleski: *throw run-up*.
al-ʿaṣrāf al-suflā – „donji ekstremiteti“ > engleski: *lower extremities*;
al-riġl al-ʿamāmiyya – „iskoračna noga“, doslovno: „prednja noga“ > engleski: *front leg*;
al-riġl al-ḥalfiyya – „stajna noga“, doslovno: „zadnja noga“ > engleski: *back leg*;
al-quwwa al-ʿufuqiyya – „horizontalna snaga“ > engleski: *horizontal force*;
al-quwwa al-ʿamūdiyya – „vertikalna snaga“ > engleski: *vertical force*.

M. T. Kabre zapaža da se u specijalnom jeziku češće javljaju termini čija se morfološka struktura zasniva na grčkim i latinskim oblicima (Cabré, 1999: 73). To samo u izvesnoj meri važi za arapski, jer morfološka struktura tog jezika ne dopušta identičnu upotrebu prefiksa i sufiksa za građenje termina kao u starogrčkom i latinskom, kasnije i u evropskim jezicima (Stetkevych, 1970: 51-53; Hazīm, 2009: 93-94; Versteegh, 2001: 181-182). Polazeći od savremenog shvatanja da su novonastali arapski termini u modernom periodu plod sekundarnog građenja, Fersteih ukazuje na to da su u praksi, prilikom proširivanja leksičkog fonda savremenog standardnog arapskog jezika korišćene metode kao što su pozajmljivanje strane lekseme, morfološko i/ili fonološko integrisanje strane lekseme, analoška ekstenzija postojećih korenskih osnova, prevođenje strane lekseme i semantička ekstenzija postojeće lekseme (Versteegh 2001: 179).

U diskursu specijalnih jezika vrlo često se koriste simboli iz drugih semiotičkih sistema (Cabré, 1999: 70-71). To se može zapaziti i u strogo naučnom funkcionalnom sportskom podstilu u savremenom standardnom arapskom jeziku, gde se često koriste matematičko-statistički simboli, naročito prilikom predstavljanja rezultata praktičnih istraživanja. Na primer:

„Ġadwal 1 yubayyinu al-wasaʿ al-ḥisābiyy wa al-inḥirāf al-miʿyāriyy wa qīma (t) al-maḥsūba li al-iḥtibār al-qabliyy li maġmūʿatay al-baḥṭ al-taġrībiyya wa al-ḍābiʿa li al-mahāra qayd al-baḥṭ:

<i>al-wasāʿil</i> <i>ʿiḥṣāʿiyya</i>	<i>al-</i>	<i>al-maġmūʿa</i> <i>taġrībiyya</i>		<i>al-maġmūʿa</i> <i>ḍābiʿa</i>		<i>qīma (t) al-</i> <i>maḥsūba</i>	<i>mustawa al-</i> <i>dalāla</i>
		<i>sa</i>	<i>'a ±</i>	<i>sa</i>	<i>'a ±</i>		
<i>al-qalba</i>	<i>al-</i>	4.200	0.570	4.30	0.758	0.236	<i>'ašwāʿiyy</i>
<i>hawāʿiyya</i>	<i>al-</i>						
<i>ʿamāmiyya</i>	<i>al-</i>						
<i>mutakawwira</i>							

“ (Al-‘Ankabī & ‘Ibrāhīm 2005: 198).

„Tabela br. 1 prikazuje aritmetičku sredinu, standardno odstupanje i izračunatu vrednost T u preliminarnom testiranju eksperimentalne i kontrolne grupe istraživane veštine:

statistička sredstva	eksperimentalna grupa		kontrolna grupa		izračunata vrednost T	nivo statistički značajne razlike
	a.s.	s.o. ±	a.s.	s.o. ±		
zgrčeni salto napred	4.200	0.570	4.30	0.758	0.236	sporadičan. “

Osim pozajmljivanja simbola iz naučnih disciplina čije se metode često koriste u sklopu sportskih naučnih proučavanja, moguće je i pozajmljivanje iz nesrodnih oblasti, koje nemaju udela u naučnim proučavanjima iz oblasti sporta. Na primer:

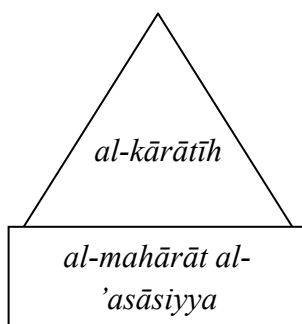
„*Tu‘add riyāda al-kārātīh min al-riyādāt allatī tattaṣif bi al-tağayyur al-sarī‘ wa al-mustamirr li mawāqif al-li‘b al-muḥtalifa wa hādā rāḡi‘ ‘ilā ‘anna riyāda al-kārātīh tatamayyaz bi tanawwu‘ al-‘asālīb al-fanniyya wa kuṛra al-mahārāt al-‘asāsiyya ḥayṭ yatakawwan al-haykal al-binā‘iyy lahā min:*

- 1) *al-mahārāt al-‘asāsiyya (munfarida - murakkaba).*
- 2) *mubārayāt al-qitāl al-wahmiyy ‘al-kātā‘.*
- 3) *mubārayāt al-qitāl al-fi‘liyy ‘al-kūmītīh‘.*

šakl 1:

al-kātā

al-kūmītīh

“ (al-‘Amrāwī, s.a.: 2).

„Karate se ubraja u sportove koji se odlikuju brzom i neprestanom promenom različitih situacija u igri, a to je posledica toga što karate karakteriše raznovrsni tehnički stilovi i mnoštvo osnovnih veština pri čemu se njihova struktura sastoji od:

1. osnovnih veština (individualnih/složenih);
2. takmičenja u *katama* (zamišljena borba);
3. takmičenja u *kumiteu* (prava borba).

tabela 1.

U prethodnom primeru vidimo upotrebu korelacionog trougla koji ima svoju primenu u čitavom nizu srodnih i nesrodnih naučnih disciplina kao što su lingvistika, hemija, medicina, logika i tako dalje.

U naučnim i stručnim tekstovima koji pripadaju sportskom naučnom stilu u savremenom standardnom arapskom jeziku često se koriste oblici nastali skraćivanjem, a koji imaju status termina. To je naročito karakteristično za tekstove koji pripadaju strogo naučnom podstilu. Na primer:

„*Ġadwal raqam (3) yubayyin iħtibār (I) li al-iħtibārāt al-qabliyya wa al-ba'diyya li al-maġāmī' al-īalāi li iħtibār rakđ 30 m:*

<i>al-iħtibār al-badaniyy</i>			<i>al-wasa' al-ħisābiyy li al-furūq</i>	<i>al-inħirāf al-mi'yāriyy li al-furūq</i>	<i>qīma I</i>	<i>mustawā al-dalāla</i>
<i>rakđ 30 m min wađ' al-wuqūf</i>	<i>1 m</i>	<i>qabliyy +ba'diyy</i>	<i>0.577</i>	<i>0.331</i>	<i>6.529</i>	<i>0.000</i>
	<i>2 m</i>	<i>qabliyy +ba'diyy</i>	<i>0.299</i>	<i>0.167</i>	<i>6.677</i>	<i>0.000</i>
	<i>3 m</i>	<i>qabliyy +ba'diyy</i>	<i>0.344</i>	<i>0.183</i>	<i>7.038</i>	<i>0.000</i>

“ (‘Abd al-Ġabbār, 2008: 104).

„Tabela br. 3 prikazuje vrednosti t kroz testiranje trčanja na 30 m pre pripreme i posle pripreme u tri grupe:

fizički test			aritmetička sredina u razlikama	standardna devijacija u razlikama	vrednost t	nivo statistički značajne razlike
trčanje 30 m iz visokog starta	1 m	pre + posle	0.577	0.331	6.529	0.000
	2 m	pre + posle	0.299	0.167	6.677	0.000
	3 m	pre + posle	0.344	0.183	7.038	0.000."

U prethodnom primeru se javljaju sledeći oblici nastali skraćivanjem:

m > *mitr* – „m” > „metar” – skraćeni oblik termina koji funkcioniše kao njegov simbol;

t – „t-test” > engleski: *t-test* – potkraćenica nastala međujezičkim pozajmljivanjem iz oblasti statistike;

qabliyy +ba'diyy – „pre + posle” > *iḥtibār qabliyy + iḥtibār ba'diyy* – „testiranje pre pripreme + testiranje posle pripreme”, što je upotrebnica potkraćenica.

Ovi i drugi oblici nastali skraćivanjem najčešće se koriste u naučno-istraživačkim radovima koji za cilj imaju predstavljanje rezultata praktičnih istraživanja u oblasti sporta.

Još jedna leksička karakteristika tekstova koji pripadaju strogo naučnom sportskom funkcionalnom podstilu u savremenom standardnom arapskom jeziku jeste to da se termini neretko navode dvojezično, na arapskom i na nekom stranom jeziku. Za tu pojavu postoji nekoliko razloga koji se često prepliću. Među njima se kao najčešći ističu terminološka neustaljenost, što podrazumeva svojevrsno uvođenje novog termina, postojanje više termina u datom terminosistemu koji upućuju na isti pojam i potreba da se izvrši dodatno preciziranje pojma na koji dati termin upućuje. Na primer:

„*Wa mahmā tanawwa'at ʔarā'iq al-tadrīb wa 'asālībuhā fa 'innahā ta'tamid 'alā 'aḥad 'anwā' al-tadrīb allatī tataḥaddad ʔibq^{an} li niẓām al-ʔāqa al-sā'id 'aḥnā' al-maḡḥūd al-badaniyy wa 'alayhi yumkin taqsīm al-tadrīb 'ilā naw'ayn 'asāsiyyayn humā:*

1. *al-tadrīb al-lāhawā'īyy:*

wa allađī yatađamman 'adā' tamrīnāt badaniyya tatamayyaz bi al-šidda al-quṣwā 'aw dūna al-quṣwā wa li madā zamaniyy qaṣīr 'aqall min daqīqatayn hayūu ya'tamid fīhā 'intāğ al-īāqa 'alā al-nizām al-lāhawā'īyy (Anaerobic system) bi nisba kabīra, wa allađī yatamaal bi al-nizām al-fūsfiyy (ATP-CP) wa al-nizām al-lāktīyy (Lactic Acid).

2. *al-tadrīb al-hawā'īyy:*

wa yatađamman 'adā' tamrīnāt badaniyya tatamayyaz bi al-šidda al-mu'tadila 'ilā 'aqall min al-quṣwā wa li madā zamaniyy 'akīar min daqīqatayn ta'tamid fī 'intāğ al-īāqa 'alā al-nizām al-hawā'īyy (Aerobic system) wa allađī ya'tamid 'alā 'ūksiğīn al-hawā' li 'intāğ al-īāqa" (Šamaḥī & Šamaḥī, 2008: 156).

„Koliko god se razlikovali načini i stilovi treniranja, oni se zasnivaju na jednoj vrsti treninga koja se određuje u skladu sa energetske režimom koji preovlađuje tokom fizičkog napora. Na osnovu toga trening se može podeliti na dve osnovne vrste. To su:

1. anaerobni trening, koji obuhvata izvođenje telesnih vežbi koje se odlikuju maksimalnim ili gotovo maksimalnim naporom, u kratkom vremenskom roku (kraćem od dva minuta) pri čemu se proizvodnja energija zasniva najviše na anaerobnom ciklusu (*Anaerobic system*), koji je predstavljen fosfagenim ciklusom (*ATP-CP*) i ciklusom mlečne kiseline (*Lactic acid*).
2. aerobni trening, koji obuhvata izvođenje telesnih vežbi koje se odlikuju umerenim do jakim naporom u periodu dužem od dva minuta, a koje se pretežno oslanjaju na proizvodnju energije aerobnim ciklusom (*Aerobic system*) i na proizvodnju energije iz kiseonika iz vazduha.“

U prethodnom primeru dvojezično su navedeni termini koji poseduju svoje dublete u sportskom terminosistemu kao i termini koje je bilo potrebno dodatno precizirati. Na primer:

al-nizām al-lāhawā'īyy = al-nizām al-lā'ūksiğīniyy – „anaerobni ciklus“, doslovno: „anaerobnisistem“ > eng. *Anaerobic system*;

al-nizām al-hawā'īyy = al-nizām al-'ūksiğīniyy – „aerobni ciklus“, doslovno: „aerobni sistem“ > eng. *Aerobic system*;

al-nizām al-lāktīyy = al-nizām al-labaniyy – „ciklus mlečne kiseline“, doslovno: „mlečni sistem“ > eng. *Lactic Acid*;

al-niẓām al-fūsfātiyy – „fosfageni ciklus“, doslovno: „fosfatni sistem“ >eng. *ATP-CP* >*ATP* > *adenosine triphosphate* – „adenozin trifosfat“ + *CP* >*creatine phosphate* – „kreatin fosfat“.

Iz perspektive leksičke semantike, naučni funkcionalni stil se odlikuje specifičnim prisustvom polisemije, jer ona nema onu širinu kao u književnom funkcionalnom stilu pošto osnovni leksički fond tog funkcionalnog stila čine termini koji su pretežno monosemični. Iako je polisemija svojstvena svim leksemama, tip značenja koji termini poseduju, a koji se odlikuje odsustvom sema, ima za posledicu „veoma ograničenu sposobnost dalje semantičke disperzije“ (Gortan-Premk, 2004: 38). Prema shvatanjima D. Gortan-Premk, prava terminološka polisemija je izuzetno retka i može da se javi samo u okviru iste naučne to jest stručne oblasti (Gortan-Premk, 2004: 120). Zbog toga Tošović ističe da „NFS teži preciznosti čak i po cijenu višestrukog ponavljanja iste riječi u istom značenju“ (Tošović, 2002: 348). Osim što se termini višestruko ponavljaju, primetna je i visoka frekventnost pojedinih glagola, što je direktna posledica toga što naučni govor nije usmeren ka uvođenju novih glagola (Tošović, 2002: 348). Višestruko ponavljanje iste reči u istom značenju karakteristično je i za obrazovne pismene naučne tekstove koji pripadaju strogo naučnom sportskom funkcionalnom podstilu u savremenom standardnom arapskom jeziku. To se odnosi kako na leksičke jedinice koje ili imaju status termina ili čine deo ustaljenih fraza (Abdul-Raof, 2001: 98), ili na glagole. Na primer:

„*Wa tušīr al-dirāsāt al-‘ilmiyya ‘ilā wuġūd ‘alāqa qawwiyya bayn iktisāb al-quwwa al-‘adaliyya wa iktisāb al-sur’a ‘id tubayyan ‘anna al-taiawwur fī šifa al-quwwa al-‘adaliyya yuntiġ ‘anhu taiawwur fī šifa al-sur’a, wa ‘anna mu’ẓam fa’’āliyyāt al-sur’a tūġad fihā ta’ġīl li al-ħuṣūl ‘alā mu’addal sur’a quṣwā, wa naẓar^{an} li’anna ta’ġīl kutla al-ġism ya’tamid ‘alā al-quwwa al-‘adaliyya ḥasab al-qānūn (al-quwwa = al-kutla x al-ta’ġīl) (Herbert, 1975, 423-424) tu’add al-quwwa al-‘adaliyya ‘ahad al-‘awāmil al-mu’aḥira wa al-hāmma li ġaraḍ al-wuṣūl ‘ilā al-sur’a al-quṣwā (Thorstensson, 1976, 97).*

Wa yu’akkid ‘Uḥmān ‘ayḍ^{an} ‘ilā wuġūd ‘alāqa irtibāiyya bayna al-sur’a wa al-quwwa fa lā tastaīr’ al-‘adala ‘aw al-maġmū’a al-‘adaliyya ‘in lam takun bi quwwa kāfiya li hāqā al-‘adā’ (‘Uḥmān, 1990: 120) wa yuḍīf Ḥusayn wa Maḥmūd ‘ilā ‘annahu kullamā zādat al-quwwa fī al-‘adalāt zādat al-ḥaraka wa bi ḥāṣṣa fī al-ḥarakāt al-intiqāliyya (Ḥusayn wa Maḥmūd 1998: 62) fa bidūn quwwa lā tūġad ḥaraka, wa ‘inna al-quwwa hiya al-‘āmil al-sababiyy fī ‘intāġ al-ḥaraka wa lahā irtibāi kabīr bi ḍabī al-taknīk (al-Ḥiyālī 2001: 15)“ (‘Abdullāh & Qāsim, 2004: 53-54).

„Naučne studije ukazuju na postojanje jake veze između sticanja mišćne snage i sticanja brzine, jer je jasno da razvoj mišićne snage za rezultat ima i razvoj brzine, kao i da u većini brzinskih aktivnosti postoji ubrzanje kako bi se došlo do maksimalne prosečne brzine. Pošto ubrzanje telesne mase zavisi od mišićne snage, prema zakonu koji glasi *snaga = masa x ubrzanje*, (Herbert, 1975: 423-424), mišićna snaga se ubraja u faktore od značaja za postizanje maksimalne brzine (Thorstensson, 1976: 97).

Osman takođe potvrđuje da postoji jaka veza između brzine i snage, jer su mišić ili grupa mišića nemoćni ako nemaju dovoljno snage (ʿUṭmān, 1990: 120), a Husein i Mahmud dodaju da što je veća snaga u mišićima veći je i pokret, naročito ako je reč o prelaznim pokretima (Ḥusayn & Maḥmūd, 1998: 62), jer bez snage nema ni pokreta. Snaga je faktor koji uzrokuje stvaranje pokreta i tesno je povezana sa preciznom tehnikom (al-Ḥiyālī, 2001: 15).“

S druge strane, na pojavu sinonimije u tekstovima koji pripadaju naučnom funkcionalnom stilu uopšte utiču sledeći faktori:

- mala verovatnoća pojave reči različitih stilskih vrednosti;
- neminovnost ponavljanja reči i fraza;
- ograničena mogućnost polisemantizacije;
- dominantna uloga termina i njihova slaba sinonimičnost (Tošović, 2002: 349).

Zbog svega toga, sinonimija se javlja mnogo ređe u odnosu na književni funkcionalni stil, naročito u strogo naučnom stilu gde se ona pretežno ispoljava u vidu različitih modifikacija učestalih glagola i fraza koji pripadaju opštem leksikonu. Na primer:

„*Tahduf al-dirāsa ʿilā al-taʿarruf ʿalā nisba istiṣmār al-ḥiyāza al-mutabādila fī ʿiḥrāz al-niqāḥ li kull al-farīq, faḍl^{an} ʿan maʿrifa al-ʿalāqa bayn istiṣmār al-ḥiyāza al-mutabādila wa tartīb al-firaq fī al-dawriyy al-mumtāz bi kura al-salla, ʿiḍ šamalat ʿayna al-baḥt ʿandiya al-maḡmūʿa al-šamāliyya li dawriyy kura al-salla al-mumtāz li al-mawsim 2004/2005 wa allatī tumaḡlilhā ʿandiya al-Karaḥ – Dahūk – al-Kahrabāʿ – ʿĀsū – al-Mawṣil – al-ʿAʿzamiyya – al-ʿArmaniyy wa hiya tumaḡilu 50% min muḡtamaʿ al-ʿaṣl.*

Wa tawaṣṣala al-bāḥit ʿilā wuḡūd ʿalāqa irtibāt ʿāliya bayn maḡmuʿ mutaḥaqqaq min niqāḥ li kull farīq, faḍl^{an} ʿan zuhūr ʿalāqa irtibāt ʿāliya bayn maḡmuʿ al-niqāḥ al-mutaḥaqqaq maʿ tartīb al-firaq fī al-dawriyy“ (al-Farṭūsī, 2005: 51).

„Ovo proučavanje ima za cilj da utvrdi procenat iskorišćenosti naizmeničnog poseda lopte kod postizanja poena svakog tima, kao i da utvrdi vezu između iskorišćenosti naizmeničnog poseda lopte i rangiranja timova u prvoj košarkaškoj ligi, jer je uzorak

istraživanja obuhvatio klubove severne divizije košarkaškog prvenstva prve lige za sezonu 2004/2005, a koju predstavljaju klubovi Karah, Dahuk, Kahraba, Asu, Mosul, Azamija i Armeni, što je 50% lige.

Istraživač je došao do zaključka da postoji bliska veza između ukupnog broja ubacivanja lopte iz uspešnog naizmeničnog poseda koje su se završile postizanjem poena sa ukupnim brojem poena koji svaki tim postigao, kao što je uočio blisku vezu između ukupnog broja postignutih poena sa poretkom timova u prvenstvu.“

U analiziranoj građi nije zabeležena pojava terminoloških dubleta, odnosno pojava terminološke sinonimije na pojedinačnom tekstualnom nivou, iako sam terminosistem sporta nije „imun“ na tu pojavu. Terminološka sinonimija inače ima sporan teorijski status jer mnogi leksikolozi osporavaju terminima sposobnost razvijanja sinonimije, ukazujući na to da se poreklo i uloga sinonimije kod termina veoma razlikuje od porekla i uloge sinomije kod leksema iz opšteg fonda (Gortan-Premk 2004: 122).

Uopšteno posmatrano, za naučni funkcionalni stil je karakteristična stroga selekcija jezičke građe. Zbog toga se najveći deo ekspresivno-emocionalne leksike u tekstovima koji mu pripadaju nikad ne upotrebljava. To znači da su iz tekstova koji pripadaju naučnom funkcionalnom stilu potpuno isključeni glagoli koji izražavaju nominaciju i karakteristiku akta govorenja, glagoli koji izražavaju odnos govornika prema sagovornicima, glagoli pobuđivanja i tome slično (Tošović 2002: 347-348). S druge strane, može se zapaziti učestala upotreba glagola kojima se uspostavlja „jedna od najtipičnijih osobina naučnog teksta – citatnost“ (Tošović 2002: 335). U sportskom naučnom stilu u savremenom standardnom arapskom jeziku to su glagoli i glagolski upotrebljeni participi i glagolske imenice kojima se iznosi sopstveno i tuđe mišljenje i stav, poput: *'ašāra 'ilā* – „ukazati na“, *ḥaddada* – „odrediti“, *'arrafa* – „definisati“, *tawaṣṣala 'ilā* – „doći do zaključka“, *bayyana* – „pokazati“, *zāhara* – „pojaviti se“, *taḥallaba* – „zahtevati“, „tražiti“, *takallama* – „govoriti“, *sa'ā* – „imati za cilj“, *'anā* – „značiti“, *hadafa* – „imati za cilj“, *'abbara* – „izraziti“, *ša'ara* – „osećati“, *lāḥaḥa* – „zapaziti“, „primetiti“, *waḍḍaha* – „objasniti“, *waḡaba* – „trebati“, *iḥtāḡa* – „imati potrebu“ i slično. Ponavljaju se takođe glagoli i glagolski upotrebljeni participi i glagolske imenice kojima se opisuju i definišu određene pojave, poput: *'a'adda* – „ubrajati“, *ittaṣafa* – „odlikovati se“, *i'tamada* – „zasnivati se“, *tawaqqafa* – „zasnivati se“, *tamayyaza* – „odlikovati se“, *taḍammāna* – „obuhvatati“, „sadržati“, *tamaḥḥala bi* – „odlikovati se“, *ḥaṣṣa* – „pripadati“, „odnositi se na“, i slično. Na primer:

„Wa 'indamā natakallam 'an al-quwwa al-ḥāṣṣa wa allatī yuntiḡuhā lā'ib al-qurṣ fi 'aḍalāt āmila, yaḡib 'an nansabahā dā'im^{an} 'lā wazn al-ḡism, wa allatī tu'arraf bi al-quwwa al-

'aḍaliyya al-nisbiyya wa allatī ta'nī miqdār al-quwwa allatī taḥuṣṣ kǧm wāḥid min wazn al-ḡism wa yu'abbar 'anhā bi al-quwwa al-quṣwā / wazn al- ḡism. Wa yas'ā al-bāḥiṭ 'ilā tawḍīḥ 'ahammiyya dirāsa hāḍihi al-quwwa min ḥilāl binā' barnāmiḡ tadrībiyy ḥāṣṣ bihā wa madā ta'īrihā fī taḥawwur al-'inḡāz fī hāḍihi al-musābaqa wa taḥwīr al-quwwa al-sarī'a wa al-infiḡāriyya li hāḍihi al-'aḍalāt ladā 'afḍal al-ḥalaba li al-marḥala al-ṭāniya allaḍīn yuḥaqqiqūn 'alā al-mustawayāt fī al-iḥtibār al-nihā'iy li ramy al-qurṣ fi Kulliyya al-tarbiyya al-riyāḍiyya - Ḡāmi'a Baḡdād, kamā yaš'ur al-bāḥiṭ 'inna mudarribī hāḍihi al-la'ba yaḥtāḡūn 'ilā mu'ašširāt tadrībiyya tuwaddih wa tuḥaddid al-quwwa al-'aḍaliyya al-lāzim tawaffurhā fī al-lā'ib likay yaḍa' barāmiḡahu al-tadrībiyya wa al-wuṣūl bi al-lā'ib 'ilā mustaw^{an} mahāriyy 'afḍal (al-Fatalāwī, 2005: 125-126).

„Kada govorimo o specijalnoj snazi koju proizvodi bacač diska u aktivnim mišićima, a koju uvek treba da pripišemo telesnoj težini, ona se definiše kao relativna mišićna snaga to jest odnos snage po kilogramu telesne mase što se izražava kao maksimalna snaga / telesna masa. Istraživač ima za cilj da objasni zašto je važno proučavati tu snagu stvaranjem posebnog trenažnog programa i koliki ona ima uticaj na unapređivanje rezultata u toj vrsti takmičenja, kao i na razvijanje brzinske i eksplozivne snage tih mišića kod najboljih studenata druge godine koji ostvaruju visoke rezultate na završnom testiranju u bacanju diska na Fakultetu za fizičko vaspitanje Univerziteta u Bagdadu. Istraživač takođe oseća da su trenerima te discipline potrebne trenerske smernice koje objašnjavaju i određuju mišićnu snagu koju bacač treba da stekne, kako bi mogli da sastave svoje trenažne programe i kako bi mogli da dovedu bacača do boljeg nivoa veštine.“

Često se ponavljaju i fraze kojima se iskazuje sopstveno i tuđe mišljenje i stav, poput: *wifq^{an} li* – „u skladu sa“, *ḥibq^{an} li* – „u skladu sa“, *fī i'tiqād* – „po mišljenju“, *fī ḍaw'* – „u skladu sa“, *fī ra'y* – „po mišljenju“, i tome slično. Takvim frazama se takođe postižu impersonalnost, objektivnost i citatnost. Na primer:

„*Wa 'inna 'adam tamakkun al-rāmī min al-wuṣūl 'ilā 'akbar quṣūr ḍātiyy li al-riḡl al-'amāmiyya fī ḥaḥwa al-ramy li ḡaraḍ al-taḥbīt, fa huwa fī i'tiqād al-bāḥiṭayn nātiḡ min ḍa'f fi al-quwwa al-ḥāṣṣa li al-'aḥrāf al-suflā, wa kaḍālik yaḥzar ḍa'f wāḍih fī 'aḥḍ rakba al-riḡl al-ḥalfiyya al-zāwiya al-munāsiba wa taḥammul wazn al-ḡism 'alayhā li laḥza al-taḥbīt wa al-sayāra 'alā laḥza al-tawaqquf wa taḥwīl al-quwwa al-'ufuqiyya 'ilā quwwa 'amūdiyya“ (al-Hālidī & al-'A'raḡī, 2008: 128).*

„Nesposobnost bacača da postigne najveću inerciju iskoračne noge u izbačaju kako bi ostvario stabilnost, jeste, prema mišljenju autora, rezultat male snage u donjim ekstremitetima. Javlja se i evidentna slabost prilikom postavljanja kolena stajne noge u

odgovarajući ugao prilikom oslanjanja težine tela na njega u trenutku kada treba ostvariti stabilnost i kontrolu da bi došlo do zaustavljanja i pretvaranja horizontalne snage u vertikalnu.“

Zbog ovakve vrste višestrukog ponavljanja termina i drugih leksema koje učestvuju u tekstovima u kojima se naučni funkcionalni stil realizuje, neophodno je osvrnuti se na pitanje redundancije. M. T. Kabre ističe da su naučni i stručni tekstovi koncizni i da ispoljavaju tendenciju ka smanjenju redundancije (Cabré, 1999: 70), ali da je redundancija koja se u naučnom tekstu javlja direktna posledica prilagođavanja komunikativnoj situaciji:

„A scientific text must be concise because concision reduces the possibility of distortions in the information. It must also be precise because of the nature of scientific and technical topics and the functional relations among specialists. Finally, it must be appropriate or suitable to the communicative situation in which it is produced so that, depending on the circumstances of each situation, every text is adapted to the characteristics of the interlocutors and their level of knowledge about the topic, introducing more or less redundancy according to need“ (Cabré, 1999: 47).

Antonimija se u tekstovima koji pripadaju naučnom funkcionalnom stilu uopšte javlja u službi suprotstavljanja pojmova. To se može zapaziti i u sportskom naučnom stilu u savremenom standardnom arapskom jeziku. Na primer:

„*Wa la'ba kura al-ṭā'ira wāḥida min al-'al'āb al-firaqiyya allatī yaḥtāğ al-lā'ib fiḥā 'ilā imtilāk ṣifa al-quwwa wa dālika li duḥūlihā ḍimn 'anāṣir al-liyāqa al-badaniyya al-hāṣṣa wa al-'āmma wa 'ayḍ^{an} duḥūlihā fi 'adā' al-mahārāt al-muḥtalifa fi hāḍihi al-la'ba wa allatī yaḥtāğ 'adā'uhā min hāḍihi al-ṣifa miḥla al-ḍarb al-sāḥiq, ḥā'it al-ṣad, al-'irsāl al-kābis bi ṣūra ḥāṣṣa, 'ammā baqiya al-mahārāt (al-'idād, al-difā' 'an al-mal'ab, istiqbāl al-'irsāl) fa hiya taḥtāğ 'ayḍ^{an} 'ilā al-quwwa al-'aḍaliyya wa lākin bi nisba 'aqall“ (al-Šayḥalī & al-Zuhayrī, 2004: 92-93).*

„Odbojka spada u ekipne sportove u kojima je igraču potrebno da poseduje snagu jer je snaga jedan od elemenata opšte i posebne fizičke kondicije, kao što ulazi u sastav izvođenja različitih veština u toj igri za koje je to svojstvo potrebno, naročito izvođenja asa, bloka i kik-servisa. Što se tiče drugih veština (pripreme, odbrane i prijema servisa), za njih je takođe potrebna mišićna snaga, ali u manjem procentu.“

3.2 Morfološke osobine sportskog naučnog stila u savremenom standardnom arapskom jeziku

Među glavnim karakteristikama tekstova koji pripadaju naučnom funkcionalnom stilu jesu impersonalnost i apstraktnost, pri čemu je prisutno obezličavanje izraza i izbegavanje subjektivne note. Te dve karakteristike se na morfološkom planu ostvaruju najpre putem ograničene upotrebe lica (Tošović, 2002: 350-351). Što se tiče sportskog naučnog stila u savremenom standardnom arapskom jeziku, glagoli i zamenice se najčešće koriste u trećem licu singulara, duala ili plurala, ili u prvom licu plurala. Na primer:

„*Wa 'indamā natakalām 'an al-quwwa al-ḥāṣṣa wa allatī yuntiḡuhā lā'ib al-qurṣ fi 'aḍalāt āmila, yaḡib 'an nansabahā dā'im^{an} 'ilā wazn al-ḡism, wa allatī tu'arraf bi al-quwwa al-'aḍaliyya al-nisbiyya wa allatī ta'nī miqdār al-quwwa allatī tahuṣṣ kḡm wāḥid min wazn al-ḡism wa yu'abbar 'anhā bi al-quwwa al-quṣwā / wazn al- ḡism. Wa yas'ā al-bāḥit 'ilā tawḍīḥ 'ahammiyya dirāsa hāḍihi al-quwwa min ḥilāl binā' barnāmiḡ tadrībiyy ḥāṣṣ bihā wa madā ta'īrihā fi taḥawwur al-'inḡāz fi hāḍihi al-musābaqa wa taḥwīr al-quwwa al-sarī'a wa al-infiḡāriyya li hāḍihi al-'aḍalāt ladā 'afḍal al-ḥalaba li al-marḥala al-ḫāniya alladīn yuhaqqiqūn 'alā al-mustawayāt fi al-iḥtibār al-nihā'iyy li ramy al-qurṣ fi Kulliyā al-tarbiyya al-riyāḍiyya - Ḡāmi'a Baḡdād, kamā yaš'ur al-bāḥit 'inna mudarribī hāḍihi al-la'ba yaḥtāḡūn 'ilā mu'ašširāt tadrībiyya tuwaddih wa tuhaddid al-quwwa al-'aḍaliyya al-lāzim tawaffuruhā fi al-lā'ib likay yada' barāmiḡahu al-tadrībiyya wa al-wuṣūl bi al-lā'ib 'ilā mustaw^{an} mahāriyy 'afḍal (al-Fatalāwī, 2005: 125-126).*

„Kada govorimo o specijalnoj snazi koju proizvodi bacač diska u aktivnim mišićima, a koju uvek treba da pripišemo telesnoj težini, ona se definiše kao relativna mišićna snaga to jest odnos snage po kilogramu telesne mase što se izražava kao maksimalna snaga / telesna masa. Istraživač ima za cilj da objasni zašto je važno proučavati tu snagu stvaranjem posebnog trenažnog programa i koliko uticaj ona ima na unapređivanje rezultata u toj vrsti takmičenja, kao i na razvijanje brzinske i eksplozivne snage tih mišića kod najboljih studenata druge godine koji ostvaruju visoke rezultate na završnom testiranju u bacanju diska na Fakultetu za fizičko vaspitanje Univerziteta u Bagdadu. Istraživač takođe oseća da su trenerima u toj disciplini potrebne trenerske smernice koje objašnjavaju i određuju mišićnu snagu koju bacač treba da stekne, kako bi mogli da sastave svoje trenažne programe i kako bi mogli da dovedu bacača do boljeg nivoa veštine.“

Prethodni primer pokazuje da se prilikom iskazivanja pozicije autora teksta koristi treće lice jednine, duala ili množine, zavisno od broja autora. Na primer:

yas'ā al-bāḥit – „istraživač ima za cilj“;

yaš'ur al-bāḥit – „istraživač oseća“.

Analizirana građa potvrđuje da se u toj funkciji može naći i prvo lice množine, a daleko ređe prvo lice jednine. Tošović zapaža da se autorskom upotrebom prvog lica množine potenciraju „skromnost i objektivnost kazivanja“ (Tošović, 2002: 351). Na primer:

„*Wa 'alayhi 'an na'rifa kull naw' min hāḡihi al-tamrīnāt bi mafāhīmihā kullān 'alā ḡida fa hunāk 'akṭar min ta'arruf wa mafhūm li al-tamrīnāt al-badaniyya wa bi ṣūra 'amma fa qad taṭarraḡ 'Alī al-Dayrī wa 'araḡahā 'alā 'annahā 'ibāra 'an ba'd al-ḡarakāt al-badaniyya allatī tūḡa' wifq qawā'id ḡaṣṣa fihā al-'usus al-tarbawīyya wa al-mabādi' al-'ilmiyya wa al-fislūḡiyya wa al-tašrīḡiyya wa tu'dā hāḡihi al-ḡarakāt 'immā marra wāḡida 'aw marratayn mutatāliyatayn*“ (Fayyād, 2002: 23).

„Na osnovu toga treba da znamo sve vrste tih vežbi ponaosob jer uopšteno postoji više od jedne definicije i jednog shvatanja telesnih vežbi. Ali el Deiri to razmatra i izlaže da su one 'vrsta nekih telesnih pokreta koji se zadaju u skladu sa posebnim pravilima sa obrazovnim osnovama i naučnim i fiziološko-anatomskim principima a koji se izvode jednom ili više puta.“

Upotreba drugog lica singulara, duala ili plurala nije zabeležena u analiziranoj građi koja pripada strogo naučnom sportskom funkcionalnom podstilu. Može se pretpostaviti da je upotreba drugog lica singulara, duala ili plurala karakteristična za pismene i usmene tekstove naučno-udžbeničkog funkcionalnog podstila.

Generalno gledano, naučni funkcionalni stil ima izrazito imenski karakter jer se u njemu javlja znatno veći broj imenica i prideva u odnosu na glagole. Na osnovu rezultata jedne ruske studije, Tošović navodi da je odnos imenica i glagola u naučnom funkcionalnom stilu 43:14 procenata, a na osnovu druge, da imenice i pridevi čine gotovo polovinu ukupne leksike koja se koristi u tekstovima koji pripadaju tom stilu. To za posledicu ima stvaranje veće doze apstraktnosti, objektivnosti i statičnosti (Tošović, 2002: 351). Pošto cilj ovog rada nije kvantitativna već kvalitativna analiza obrazovnih pismenih naučno-stručnih tekstova jezika sporta, uz nužne ograde prihvatamo te rezultate kao indikativne, naročito što to potvrđuje i letimična analiza tekstova koji pripadaju strogo naučnom sportskom funkcionalnom podstilu u savremenom standardnom arapskom jeziku. Izraziti imenski karakter naučnog funkcionalnog stila prirodna je posledica velikog prisustva termina koji se pretežno javljaju u vidu imenica i imenskih sintagmi, ali i izrazita upotreba glagolskih imenica i participa umesto finitnih glagolskih oblika. Na primer:

„*Inilāq^{an} mimmā 'asfarat 'anhu al-dirāsa min natā'īḡ yūṣī al-bāḥit bi al-'ātī:*

'Awwal^{an}, bi al-nisba li al-mudarrībīn:

- taḥḥiq al-barnāmiġ al-tadrībiyy al-muqtarāḥ li tanmiya al-qudarāt al-badaniyya al-hāssa „al-rašāqa – al-quwwa al-mumayyaza bi al-sur'a – taḥammul al-sur'a – taḥammul al-quwwa – al-diqqa" li taḥassun mustawā al-'adā' al-mahāriyy wa al-mubāra'iy li al-lā'ibīn;
- istihdām tamrīnāt mušābiḥa li al-'adā' al-mahāriyy bi istihdām al-wasā'il al-tadrībiyya al-muaqqala li taḥsīn mustawā 'adā' al-mahārāt al-huġūmiyya 'alā al-munāfis fi mubārayāt al-nizāl al-fi'liyy;
- al-ihtimām bi tadrīb al-mahārāt al-huġūmiyya al-murakkaba li al-lā'ibīn al-nāšī'īn li 'annahā tutīḥ li al-lā'ibīn al-sayāra al-huġūmiyya 'alā al-munāfis fi mubārayāt al-nizāl al-fi'liyy" (al-'Amrāwī, s.a.: 197).

„Na osnovu rezultata istraživanja, istraživač savetuje sledeće:

Prvo, trenerima:

- primenu predloženog programa treniranja za razvoj specijalnih fizičkih sposobnosti agilnosti, eksplozivne snage, brzinske izdržljivosti i preciznosti radi poboljšanja veštine i takmičarskog nivoa igrača;
- upotrebu vežbi koje podsećaju na izvođenje te veštine korišćenjem trenažnih sredstava u teretani radi poboljšanja nivoa izvođenja napadačkih veština na protivniku u nadmetanjima prave borbe;
- posvećivanje pažnje treningu kompleksnih napadačkih veština kod početnika zato što one igračima pružaju napadačku kontrolu nad protivnikom u nadmetanjima prave borbe“.

Što se tiče glagola u naučnom funkcionalnom stilu, za njih je karakteristična desemantizacija, to jest semantička neutralizacija pri čemu se glagoli pretvaraju u „obične vezivne karike bez posebnog značenja“ ili „bezbojne kopule“ (Tošović, 2002: 352). U tekstovima koji pripadaju sportskom naučnom stilu u savremenom standardnom arapskom jeziku to se posebno zapaža kod glagola poput *maḥalla* – „predstavljati“, *ġa'ala* – „učiniti“, *'u'idda* – „ubrajati se“ i sličnih, a koji se po značenju približavaju pomoćnom glagolu *kāna* – „biti“, odnosno, koji se pretvaraju u kopule.

Na primer:

„*Tahduf al-dirāsa 'ilā al-ta'arruf 'alā nisba istiḥmār al-ḥiyāza al-mutabādila fi 'iḥrāz al-niqā; li kull al-farīq, faḍl^{an} 'an ma'rifa al-'alāqa bayn istiḥmār al-ḥiyāza al-mutabādila wa tartīb al-firaq fi al-dawriyy al-mumtāz bi kura al-salla, 'id šamalat 'ayna al-baḥḥ 'andiya al-*

mağmū'a al-šamāliyya li dawriyy kura al-salla al-mumtāz li al-mawsim 2004/2005 wa allatī tumaiiluhā 'andiya al-Karahī – Dahūk – al-Kahrabā' – Āsū – al-Mawšil – al-'A'zamiyya – al-'Armaniyy wa hiya tumaiilu 50% min muğtama' al-'ašf' (al-Farūsi, 2005: 51).

„Ovo proučavanje ima za cilj da utvrdi procenat iskorišćenosti naizmeničnog poseda lopte kod postizanja poena svakog tima, kao i da utvrdi vezu između iskorišćenosti naizmeničnog poseda lopte i rangiranja timova u prvoj košarkaškoj ligi, jer je uzorak istraživanja obuhvatio klubove severne divizije košarkaškog prvenstva prve lige za sezonu 2004/2005, a koju predstavljaju klubovi Karah, Dahuk, Kahraba, Asu, Mosul, Azamija i Armeni, što je 50% lige.“

Takođe, glagoli u tekstovima koji pripadaju sportskom naučnom stilu u savremenom standardnom arapskom jeziku javljaju se najviše u imperfektu indikativa (ar. *al-muḍāri'*) koji „označava nesvršenu radnju, događanje ili stanje“, pri čemu se najčešće koristi da označi nepravu sadašnjost, „radnju čije odvijanje zahvata širi vremenski period“, to jest „radnju koja se dešava uvek kada za to postoje uslovi“, a mnogo ređe pravu sadašnjost, odnosno radnju koja se odvija u trenutku govora (Tanasković i Mitrović, 2005: 37). Na primer:

„*Wa min al-mahārāt al-'asāsiyya li riyāda al-ğimnāstik al-fanniyy hiya mahāra al-qalba al-hawā'iyya al-'amāmiyya hayt yata'allab 'adā' hādā naw' min al-mahārāt tamattu' al-lā'ib bi qudarāt badaniyya 'āliya wa minhā al-quwwa al-infiğāriyya natiğa 'ahammiyyatihā fī 'adā' al-wāğib al-ħarakiyy al-nātiğ min tanāsuq ħarakāt al-'aṛāf al-suflā. Wa tu'add al-quwwa al-infiğāriyya 'ihdā 'anāšir al-'idād al-badaniyy al-ħāšš li lā'ib al-ğimnāstik al-fanniyy, fa hiya tushim 'ishām^{an} fā'il^{an} wa ħāsim^{an} fī nağāħihi wa taħsīn mustawā 'inğāzihi min ħilāl al-qafz wa 'adā' muħtalif al-ħarakāt fī al-hawā' 'aw 'alā al-'ağhiza*“ (Muħammad & Dāwūd, 2004: 79).

„Jedna od osnovnih veština u ritmičkoj gimnastici jeste salto napred, jer izvođenje ove veštine zahteva da gimnastičar poseduje visoke fizičke sposobnosti među kojima je i eksplozivna snaga s obzirom na njen značaj za izvođenje tog motoričkog zadatka, a koji nastaje koordinacijom pokreta donjih ekstremiteta. Eksplozivna snaga je jedan od elemenata specijalne fizičke pripreme ritmičkog gimnastičara jer aktivno i presudno doprinosi njegovom uspehu i poboljšanju njegovih rezultata u pogledu skočnosti i izvođenja različitih pokreta u vazduhu ili na spravama.“

Futur I se srazmerno retko javlja u tekstovima koji pripadaju sportskom naučnom stilu u savremenom standardnom arapskom jeziku. Najčešće se javlja u kontekstu navođenja pravila igre ili predviđenih etapa neke vežbe. Tada se ostvaruje „naglašeno, prvenstveno

afirmativno aktualizovanje futurskog potencijala imperfekta arapskog glagola" (Tanasković i Mitrović, 2005: 40). Na primer:

„*Al-fariq allađī lamma al-sayīara 'alā kura al-qafz fī bidāya al-fatra al-'ūlā sawf yabda' 'amaliyya al-ḥiyāza al-mutabādila bi 'an yumnaḥ al-kura li 'idḥālihā ḥārīğ al-ḥudūd 'inda al-mawqi' al-'aqrab allađī taḥduḥ fihi kura al-qafz al-tāliya. [...] Sawfa yuṣṣār li al-farīq allađī yumnaḥ ramya 'idḥāl al-ḥiyāza al-mutabādila bi wāsiya sahm al-ḥiyāza al-mutabādila bi ittiğāh salla al-munāfisīn mubāšarat^{an} wa yakūn al-sahm ma'kūsan mubāšarat^{an} indamā tantahī ramya 'idḥāl al-ḥiyāza al-mutabādila*“ (al-Farṭūsī, 2005: 54).

„Tim koji je ostvario kontrolu prilikom podbacivanja na početku prvog perioda igre počeće aktivnost naizmeničnog poseda pri čemu mu se dodeljuje lopta kako bi je ubacio u igru, na mestu koje je najbliže mestu na kom će se dogoditi sledeće podbacivanje. [...] Timu kojem se dodeljuje ubacivanje putem naizmeničnog poseda lopte biće dat znak strelicom za naizmenično posedovanje direktno u pravcu protivničkog koša, a strelica će biti pokazana odmah po završetku ubacivanja lopte putem naizmeničnog poseda lopte.“

Perfekta (ar. *al-māđīl*), koji najčešće ima značenje prošlog vremena jer „iskazuje završenost radnje, zbivanja ili stanja do trenutka u kome se govori“ (Tanasković i Mitrović, 2005: 35), javlja se znatno ređe od imperfekta u tekstovima koji pripadaju sportskom naučnom stilu u savremenom standardnom arapskom jeziku. Još ređe od perfekta se javljaju analitičke forme glagolskog izražavanja vremena (imperfekat za prošlost, pluskvamperfekat, futur II), pri čemu se najčešće sreće imperfekat za prošlost koji označava „trajnu radnju koja se događala ili se (često) ponavljala u prošlosti“ (Tanasković i Mitrović, 2005: 206). Na osnovu rezultata različitih ruskih studija, Tošović navodi da su oblici sadašnjeg vremena u NFS predstavljeni sa 69%, u odnosu na KFS gde su zastupljeni tek sa 11%, kao i da je procenat prisustva glagola u sadašnjem vremenu tri puta veći od procenta oblika prošlog vremena. Perfekat i imperfekat za prošlost se javljaju učestalo samo u naučnim tekstovima istoriografskog karaktera ili u delovima naučnih tekstova koji su posvećeni istoriografiji (Tošović, 2002: 352-353). To važi i za tekstove koji pripadaju sportskom naučnom funkcionalnom podstilu stilu u savremenom standardnom arapskom jeziku. Na primer:

„*Wa kān sibāq al-ḥayl min 'abraz ḍurūb al-riyāda al-tarwīḥiyya fī al-'aṣr al-'abbāsiyy. Wa kān min 'aḥabb 'alwān al-tasliya 'ind al-ḥulafā' wa al-'umarā' wa al-wulā wa kibār riğāl al-dawla, wa 'amma al-ša'b. Wa kānat ḥalba al-sibāq tu'add bi maīaba al-'a'yād, 'id yağlis al-nās li mušāhada al-sibāq bi šağaf šadīd, kamā ġarat 'ādatuhum bi miṭl ḍālik fī al-iḥtifāl bi al-'a'yād wa al-munāsabāt. Wa laqad 'awlā al-ḥulafā' ri'āya kabīra bihi, fa 'assasū al-ḥalabāt wa*

naẓẓamūhā kamā i'tanū bi tarbiya al-ḥayl i'tinā^{an} fā'iq^{an}, wa mārasū al-tadrīb 'alā al-furusīyya wa 'al'ābihā, wa zāwalahā al-nās bi himma 'āliya wa našāt kabīr ḥattā 'asbahat min 'aḥabb 'alwān al-tasliya ilā nufūsihim, wa tu'add musābaqāt al-ḥayl min 'arwa' al-mahraġānāt al-šayyiqā allatī kānat tastahwī al-ḥulafā' wa al-wuzarā' wa kibār riġāl al-dawla wa 'amma al-ša'b li qaḍā' 'awqāt sa'īda bahiġa barī'a" (al-Ways, 2002: 1).

„Trke konja su bile najistaknutiji primer rekreativnog sporta u doba Abasida. Bile su jedan od najomiljenijih vidova zabave halifa, emira, valija, visokih državnih zvaničnika i običnog naroda. Odlazak na hipodrom je imao svečarski karakter, jer bi ljudi tamo sedeli i vatreno pratili trke, baš kao što su to imali običaj da rade prilikom proslave praznika i drugih svečanosti. Halife su poklanjale izuzetno veliku pažnju trkama i uzgoju konja, osnivali su i organizovali hipodrome, trenirali su konjičke sportove i igre, a ljudi su tim aktivnostima posvećivali mnogo energije tako da su im postale omiljeni vid zabave. Trke konja se ubrajaju u najlepše festivale koji su halifama, vezirima, visokim državnim zvaničnicima i običnom svetu pružali trenutke čiste radosti i sreće.“

Abdurauf navodi da se u naučnim tekstovima u savremenom standardnom jeziku češće koriste glagoli u aktivnom vidu od onih u pasivnom, što i letimičan pregled analizirane građe potvrđuje (Abdul-Raof, 2001: 98). Abduraufovu tvrdnju bi trebalo dodatno kvantitavno proveriti u budućnosti s obzirom na to da ju je potkrepio primerima iz naučno-popularnih tekstova. Što se tiče tekstova koji pripadaju sportskom naučnom stilu u savremenom standardnom arapskom jeziku, može se zapaziti da se pasiv (ar. *al-maġhūl*) gotovo po pravilu javlja kod glagola kojima se iznosi sopstveno i tuđe mišljenje, stav ili definicija. Time se postiže obeležavanje izraza i izbegava se subjektivna nota. Na primer:

„Tu'add sur'a al-istiġāba al-ḥarakiyya min al-bidāya al-'āliya min mutaḥallabāt al-'asāsiyya fī riyāḍa al-sibāḥa wa ḍālik li 'annahā ta'mal 'alā taġayyur waḍ'iyya ġism al-sabbāḥ min al-sukūn 'ilā al-ḥaraka 'aḥnā' al-in'ilāq ba'd samā' 'išāra al-bad'. Wa 'alayhi fa 'inna al-baḥt hudifa 'ilā ma'rifa al-'alāqa bayn sur'a al-istiġāba al-ḥarakiyya wa al-'inġāz ladā sabbāḥī 50 m farāša. [...] Wa yuqsad bi zaman radd al-fi'l al-ḥarakiyy huwa 'al-fatra al-zamaniyya bayna ḥudūt al-muḥīr wa bidāya al-istiġāba li ḥādā al-muḥīr', wa fī al-sibāḥa yu'arraf zaman radd al-fi'l al-ḥarakiyy bi 'annahu 'al-zaman allaḍī yanqaḍī bayna 'i'lāq al-munabbih wa bad' ḥaraka al-istiġāba^{an} (al-Šawk, 2005: 107-108).

„Brzina lokomotorne reakcije kod visokog starta smatra se jednim od osnovnih zahteva u sportskom plivanju zato što funkcioniše na osnovu promene položaja plivača od mirnog do pokretnog tokom starta, a pošto se čuje signal koji označava početak. U skladu sa tim, ovo istraživanje ima za cilj da utvrdi vezu između brzine lokomotorne reakcije i rezultata kod

plivača u kategoriji 50 m leptir. [...] Pod vremenom lokomotorne reakcije podrazumeva se vremenski period između događanja podsticaja i početka odgovora na taj podsticaj, a u plivanju se vreme lokomotorne reakcije definiše kao vreme koje prođe između davanja zvučnog signala i početka lokomotornog odgovora."

Od ostalih glagolskih načina koji su prisutni u savremenom standardnom arapskom jeziku, u tekstovima koji pripadaju strogo naučnom sportskom funkcionalnom podstilu javljaju se, premda veoma retko, još konjunktiv (ar. *al-manṣūb*) i jusiv (ar. *al-mağzūm*).

Konjunktiv, koji se najčešće javlja u izričnim i namernim rečenicama (Tanasković i Mitrović, 2005: 41-43), srazmerno retko se upotrebljava u tekstovima koji pripadaju sportskom naučnom stilu u savremenom arapskom jeziku. Na primer:

„Wa li hāḍā fi sibāqāt al-ğimnāstik wa fi imtiḥānāt dars al-ğimnāstik yuhayminu ġaww al-ḥawf wa al-qalaq ladā al-lā'ibīn 'aw al-īlibāt wa bi al-tālī yu'aḡiru ḍālika silban 'alā taḥqīq al-īnğāz wa al-taḥṣīl al-ğayyid. Hudifa bi al-baḥt 'an yatanāwal hāḍā al-ğānib al-muhimm li taslī al-ḍaw' 'alā zāwiya mi bayn al-zawāyā allatī taḥdim taḥawwur al-ğimnāstik ka riyāda li al-sibāqāt al-duwaliyya 'aw ka riyāda 'akādīmiyya li 'īdād al-kawādir al-mutaḥaṣṣiṣa“ (Ğāsim, 2002: 34).

„Zbog toga na gimnastičkim takmičenjima i na ispitima na časovima gimnastike vlada atmosfera straha i zabrinutosti među gimnastičarima i gimnastičarkama, što sledstveno tome negativno utiče na ostvarivanje uspeha i dobrih rezultata. Ovo istraživanje ima za cilj da razmotri tu važnu stranu kako bi se rasvetlio jedan od aspekata koji služe razvoju gimnastike kao sporta za međunarodna takmičenja ili kao akademskog sporta kako bi se pripremili specijalizovani kadrovi.“

Finitni glagolski oblik u okviru ovog glagolskog načina se mnogo češće zamenjuje glagolskom imenicom. Time se postiže konciznost i impersonalnost. Na primer:

„Yu'arrifu Ḥamād al-quwwa al-quṣwā bi 'annahā 'afḍal quwwa yumkinu li al-'aḍala 'aw li mağmū'a 'aḍaliyya mu'ayyana 'intāğuhā min ḥilāl 'amaliyya al-inqīdād' (Ḥamād 1998: 127). Wa yu'arrifuhā kull min al-Tikrītī wa Muḥammad 'Alī bi 'annahā 'aqṣā kamiyya min al-muqāwama al-ḥāriğiyya allatī yumkinu al-tağallub 'alayhā li marra wāḥida' (al-Tikrītī wa Muḥammad 'Alī 1986: 51)“ ('Abdullāh & Qāsim, 2004: 57).

„Hamad definiše maksimalnu snagu kao 'najbolju snagu koju mišić ili grupa mišića mogu da proizvedu tokom napada'(Ḥamād, 1998: 127). El Tikriti i Muhamed Ali je definišu kao 'najveću količinu spoljašnjeg otpora koji može da se prevaziđe u jednom trenutku' (al-Tikrītī & Muḥammad 'Alī, 1986: 51).“

Jusiv, kao nesamostalan glagolski način, može da se javi kao negacija perfekta ili u zavisno-složenim kondicionalnim rečenicama (Tanasković i Mitrović 2005: 41-47). U tekstovima koji pripadaju sportskom naučnom stilu u savremenom standardnom arapskom jeziku javlja se u obe funkcije, premda srazmerno retko. Upotreba jusiva u funkciji negacije perfekta zabeležena je u tekstovima istoriografskog karaktera. Na primer:

„*Wa kān al-ḥulafā' al-'abbāsiyyūn yušağǧī'ūn al-fursān wa yukarrimūnahum wa yaḥraṣūn 'ašadd al-ḥirṣ'alā mušāhada musābaqāt al-ḥayl bi 'anfusihim fa kān al-ḥalīfa 'Abū 'Abbās al-Saffāḥ (750 m-754 m) yuğrī sibāq al-ḥayl fi al-madā'in. Wa ġalabat marra ḥayl Ḥālid bni Barmak ḥaylahu, fa lam yağdab li dālika*“ (al-Ways, 2002: 2).

„Abasidske halife su navijale za konjanike i priređivale im počasti, a najviše su želeli da lično posmatraju konjičke trke. Halifa Abu Abas el Safah (750-754) je održavao konjičke trke u gradovima. Jednom se dogodilo da je konj Halida ibn Bermaka porazio njegovog konja, ali se halifa zbog toga nije naljutio.“

U kondicionalnim rečenicama, na primer:

„*Wa yu'akkid 'Uṣmān 'ayḍan 'ilā wuğūd 'alāqa irtibā'iyya bayna al-sur'a wa al-quwwa fa lā tastaīf' al-'aḍala 'aw al-mağmū'a al-'aḍaliyya 'in lam takun bi quwwa kāfiya li ḥāqā al-'adā' ('Uṣmān, 1990: 120) wa yuḍīf Ḥusayn wa Maḥmūd 'ilā 'annhu kullamā zādat al-quwwa fī al-'aḍalāt zādat al-ḥaraka wa bi ḥāṣṣa fī al-ḥarakāt al-intiqāliyya (Ḥusayn wa Maḥmūd 1998: 62) fa bidūn quwwa lā tūğad ḥaraka, wa 'inna al-quwwa hiya al-'āmil al-sababiyy fī 'intāğ al-ḥaraka wa lahā irtibā' kabīr bi ḍab' al-taknīk (al-Ḥiyālī 2001: 15)*“ ('Abdullāh & Qāsim, 2004: 53-54).

„Osman takođe potvrđuje da postoji jaka veza između brzine i snage, jer su mišić ili grupa mišića nemoćni ako nemaju dovoljno snage ('Uṣmān, 1990: 120), a Husein i Mahmud dodaju da što je veća snaga u mišićima veći je i pokret, naročito ako je reč o prelaznim pokretima (Ḥusayn & Maḥmūd, 1998: 62), jer bez snage nema ni pokreta. Snaga je faktor koji uzrokuje stvaranje pokreta i tesno je povezana sa preciznom tehnikom (al-Ḥiyālī, 2001: 15).“

Pošto upotreba drugog lica uopšteno gledano nije uobičajena za naučni funkcionalni stil, i sam zapovedni način, imperativ (ar. *al-'amr*), javlja se izuzetno retko. Imperativ zapravo može da se javi isključivo u naučno-udženičkom stilu, a kako Tošović zapaža tada je vrlo često reč o inkluzivnom imperativu koji se javlja prilikom postavljanja zadataka. Takav imperativ podstiče auditorijum na zajedničko vršenje radnje u željenom pravcu ili

ističe spremnost autora da vrši radnju „zajedno sa čitaocima“ (Tošović, 2002: 353). U obrazovnim pismenim tekstovima koji pripadaju strogo naučnom sportskom funkcionalnom podstilu koji su uključeni u građu nije zabeležena upotreba imperativa.

3.3 Sintaksičke sportskog naučnog stila u savremenom standardnom arapskom jeziku

U naučnom funkcionalnom stilu rečenice su tipično složene. Tošović zapaža da je to posledica činjenice da „strogo naučni stil nastaje na bazi složenog i komplikovanog mišljenja pa je i rečenica kompleksna i višečlana“ (Tošović, 2002: 354). U tekstovima koji pripadaju strogo naučnom sportskom funkcionalnom podstilu u savremenom standardnom arapskom jeziku preovlađuje upotreba zavisno-složenih rečenica, među kojima prednjače atributske i uzročno-posledične rečenice.

Atributske rečenice se javljaju prilikom opisivanja i analiziranja svojstava i obeležja pojmovima, a njen glavni predstavnik u savremenom standardnom arapskom jeziku je odnosna rečenica (Tanasković i Mitrović, 2005: 285-288). Na primer:

„Yu'addu al-tadrīb al-riyāḍiyy al-mustanad 'alā wifq 'usus 'ilmiyya min 'ahamm al-awāmil allatī tumakkinunā min al-wuṣūl 'ilā 'alā al-mustawayāt al-riyāḍiyya fī muhtalif al-'alāb, wa qad 'awlat al-duwal al-mutaqaddima ihtimām kabīr li 'amaliyya 'i'dād al-lā'ibīn li al-wuṣūl 'ilā al-'inḡāzāt al-'ulyā wa bulūḡ al-marātib al-'ulā fī al-buṣūlāt al-duwaliyya li'annahū ya'kis madā taḥawwur al-'ulūm fī tilka al-duwal, wa yu'addu al-tafawwuq al-riyāḍiyy mahṣila al-tadrīb al-qā'im 'alā al-'ilm wa al-taḡriba li al-wuṣūl bi al-riyāḍiyyīn 'ilā mustawayāt tu'ahhiluhum li hawd ḡimār al-buṣūlāt wa al-munāfasātmin hilāl 'i'dādihim al-mutakāmil alladī ya'tamidu al-tadrīb 'alā nawāḥⁱⁿ muhtalifa wa mutadāhila ma'a ba'dihā miḡla al-nawāḥī al-badaniyya wa la-mahāriyya wa al-nafsiyya wa al-waḡīfiyya wa ḡayrihā fī 'i'dād al-riyāḍiyy.

Wa 'inna ḡaml al-tadrīb huwa al-wasīla allatī tustahdam li al-ta'ūr fī al-mustawā al-badaniyy li al-lā'ibīn kamā 'anna taqnīnahu bi šakl 'ilmiyy madrūs sawfa yaṣḡabuhu taqaddum al-mustawā al-'āmm (al-fūrma al-riyāḍiyya). Wa li ḡālika fa 'inna min 'ahamm al-awāmil al-'asāsiyya allatī 'addat 'ilā al-taqaddum al-kabīr fī maḡāl al-riyāda mu'ahhir^{an} huwa al-irtiqā' al-kabīr fī mustawayāt al-'ahḡām al-tadrībiyya“ ('Abd Allāh, 2008: 1).

„Sportski trening koji se zasniva na naučnim principima ubraja se među najznačajnije faktore koji nam omogućavaju da dođemo do najviših takmičarskih nivoa u različitim disciplinama. Napredne zemlje su posvetile veliku pažnju procesu pripreme takmičara kako bi ostvarili naviše rezultate i zauzeli prva mesta na međunarodnim takmičenjima jer to odslikava koliko je razvijena nauka u tim državama. Smatra se da su izuzetna sportska

ostvarenja plod treninga koji se zasniva na teoriji i praksi kako bi se sportisti putem celovite pripreme doveli do onih nivoa koji ih kvalifikuju za borbu na prvenstvima i takmičenjima, pri čemu se trening zasniva na različitim i međusobno isprepletenim elementima, kao što su fizički, tehnički, psihološki, funkcionalni i drugi elementi sportske pripreme.

Trening je sredstvo kojim se utiče na fizičku pripremljenost takmičara, a njegovo normiranje naučnim putem će biti praćeno napretkom na opštem planu (sportska forma). Zbog toga se smatra da je jedan od glavnih osnovnih faktora koji je nedavno doveo do velikog napretka u oblasti sporta znatno povećanje obima treninga“.

Odnosna rečenica je podložna skraćivanju u tekstovima koji pripadaju strogo naučnom sportskom funkcionalnom podstiluu savremenom standardnom arapskom jeziku. To se u praksi ostvaruje pretvaranjem finitnih glagolskih oblika zavisne odnosne rečenice u odgovarajuće participske oblike. Time se postiže konciznost i impersonalnost, kao što se dodatno smanjuju redundancija i dvosmislenost (Abdul-Raof, 2001: 98). Na primer:

„*Min hilāl 'amal 'aḥad al-bāḥiḥayn fī mağāl al-tadrib wa ḥuṣūṣ^{an} 'li ḥāḍiḥi al-'a'mār wa mā muḥaḥaḥ lahu min al-manāḥiğ al-tadribiyya al-mu'adda ḍimn dawābiḥ al-lağna al-fanniyya li al-ittihād al-'irāqiy li al-ğimnāstik wa tamāšiy^{an} ma' mutaḥallabāt lā'ibī al-ğimnāstik li al-mušāraka fī buḥūlāt al-ittihād wa mā yataḥallab minhum 'adā'uhā fī al-buḥūlāt li 'iḥrāz marākiz mutaḥaddima wağab 'alā al-lā'ib 'adā' ṣu'ūba B ḍimn al-ḥaḥḥ al-kurūbātikiyy al-'amāmiyy. Fa qad lāḥaza al-bāḥiḥ 'adā' mu'zam lā'ibī al-firaq al-mušārika mahāra al-qalba al-'amāmiyya al-hawā'iyya wa lākin bi mustawayāt mutabāyina*“ (Muḥammad & Dāwūd, 2004: 79).

„Kroz rad jednog od istraživača u oblasti treniranja, naročito 'onih uzrasta i za njih predviđenih trenažnih metoda koje se ubrajaju u norme tehničke komisije Iračkog gimnastičkog saveza, a u skladu' sa zahtevima koje gimnastičari treba da ispune da bi učestvovali u takmičenjima tog saveza, kao i u skladu sa onim šta gimnastičari treba da izvedu kako bi osvojili visoka mesta, gimnastičar treba da izvede pokrete B težine u okviru salta napred. Istraživač je zapazio da većina gimnastičara u timovima koji učestvuju izvode veštinu salta napred, ali na veoma različitim nivoima.“

Uzročno-posledične rečenice se u tekstovima iz sportskog naučnog stila u savremenom arapskom jeziku najčešće uvode česticama *bi sababi* – „zbog“, „jer“, „pošto“, *bi i'tibāri* – „jer“, „pošto“, *kawnahu* – „jer“, *min 'ağli* – „radi“, *li ġaraḍi* – „radi“, „sa ciljem“, *wa* – „jer“, „pošto“ i *fa* – „jer“, „pošto“. Osnovna funkcija tih rečenica je analiza i opis uzročno-posledičnih odnosa između različitih pojmova. S druge strane, čestice koje se učestalo javljaju u književnom i publicističkom funkcionalnom stilu, poput *li 'anna* – „zbog“, „jer“,

„pošto“, *bi hadafi* – „sa ciljem“, „radi“ i drugih, nisu uobičajene za strogo naučni sportski funkcionalni podstil u savremenom standardnom arapskom jeziku. Na primer:

„*Ta'addadat al-'ārā' ḥawla mafhūm al-tamrīnāt al-badaniyya bi sababi ta'addud al-'agrād allatī tuḥaqqiquhā hādīhi al-tamrīnāt bi i'tibārihā 'asās ḡamī' al-fa'āliyyāt al-riyādiyya wa yumkinu 'an tuqassama al-tamrīnāt al-badaniyya 'ilā naw'ayn:*

1. *al-tamrīnāt al-badaniyya al-'amma;*
2. *al-tamrīnāt al-badaniyya al-ḥāṣṣa.*

Wa 'alayhi 'an na'rifa kull naw' min hādīhi al-tamrīnāt bi mafāhīmihā kullān 'alā ḥida fa hunāk 'akḥar min ta'arruf wa mafhūm li al-tamrīnāt al-badaniyya wa bi ṣūra 'amma fa qad tajarraḡ 'Alī al-Dayrī wa 'araḡahā 'alā 'annahā 'ibāra 'an ba'd al-ḥarakāt al-badaniyya allatī tūḡa' wifq qawā'id ḥāṣṣa fihā al-'usus al-tarbawiyya wa al-mabādī' al-'ilmiyya wa al-fislūḡiyya wa al-tašrīḡiyya wa tu'dā hādīhi al-ḥarakāt 'immā marra wāḡida 'aw marratayn mutatāliyatayn^ (Fayyād, 2002: 22-23).

„Brojna su mišljenja o pojmu telesnih vežbi zboḡ brojnosti ciljeva koje te vežbe ostvaruju jer su one baza svih sportskih aktivnosti. Telesne vežbe mogu da se podele na:

1. opšte telesne vežbe;
2. specijalne telesne vežbe.

Na osnovu toga treba da znamo sve vrste tih vežbi ponaosob jer uopšteno postoji više od jedne definicije i jednog shvatanja telesnih vežbi. Ali el Dejri to razmatra i ističe da su one 'vrsta telesnih pokreta koji se zadaju u skladu sa posebnim pravilima sa obrazovnim osnovama i naučnim i fiziološko-anatomskim principima, a koji se izvode jednom ili više puta'.”

Iako su rečenice u funkcionalnom naučnom stilu tipično složene, kod izričnih objekatskih i namernih rečenica primetno je da se u sportskom naučnom stilu u savremenom arapskom jeziku daje prednost dubletskom sintetičkom obliku koji se izražava pomoću glagolske imenice, u odnosu na njihov osnovni analitički oblik koji se izražava pomoću 'an, li ili drugih čestica i konjunktiva. Time se postižu pojednostavljene sintaksičke strukture „sa malo kompleksne subordinacije“ (Cabré, 1999: 73), koje su glavna karakteristika naučnog funkcionalnog stila uopšte. Na primer:

„*Wa min ḥilāl ḥibra al-bāḡiḡān fī maḡāl riyāḡa al-ḡimnāstik lāḡazā wuḡūd muškila takmanu fī 'adam 'aḡd al-masār al-ṣaḡiḡ li al-'adā' fī 'aḡnā' al-qafz 'ilā al-'a'lā li 'adā' mahāra al-qalba al-'amāmiyya al-mutakawwira mimmā yu'addī 'ilā 'adam al-irtifā' 'ilā al-mustawā*

al-maʿlūb ʾiḍafat^{an} ʾilā ḥawf al-lāʾib min al-suqūṭ wa al-ʾisāba mimma huwa al-bāḥiṭayn ʾalā al-tafkīr fī istiḥdām ḡihāz al-trāmbūlīn ḡihāz^{an} musāʾid^{an}, yusāʾid ʾalā taḥwīr mahāra al-qalba al-hawāʾiyya al-ʾamāmiyya al-mutakawwira wa ḍālik min ḥilāl istiḡlāl nābiḍiyya saḥ al-ḡihāz fī wuṣūl ʾilā ʾaʾlā irtifāʾ yaḥtāḡuhu al-lāʾib wa ʾadāʾ li al-mahāra bi ʾawra ṣaḥīḥa kay naṣil ʾilā al-ʾiḥsās bi al-ḥaraka ḥilāl al-ʾadāʾ wa al-wuṣūl ʾilā al-taknīk al-ʾālī bi ʾaqall waqt wa ḡuḥd (al-ʾAnkabī & ʾIbrāhīm, 2005: 191).

„Iskustvom u oblasti gimnastike dva istraživača su zapazili da postoji problem koji se krije u tome da se ne zauzme ispravan pravac za izvođenje zgrčenog salta napred tokom skoka uvis što vodi do neuspeha kod postizanja neophodnog nivoa visine, kao i do rađanja straha od pada i povrede kod gimnastičara, što je podstaklo istraživače da razmotre da upotrebe trambulinu kao pomoćnu spravu koja pomaže unapređivanju veštine zgrčenog salta napred i to tako što će se iskoristiti elastična površina ove sprave kako bi se postigla najveća visina koja je potrebna gimnastičaru i kako bi se ta veština izvela na ispravan način, kako bismo došli do toga da osećamo kretanje tokom njenog izvođenja i kako bismo ostvarili visoku tehniku sa ulaganjem najmanjeg vremena i napora.“

U tekstovima iz sportskog naučnog stila u savremenom arapskom jeziku zapaža se učestala upotreba veznika *wa* – „i“, „a“, kako za nabranje, tako i za ostvarivanje rečenične koordinacije i tekstualne kohezije. Na primer:

„*Wa laqad taʾawwarat laʾba kura al-qadam fī al-sanawāt al-ʾaḥīra wa taḡayyar ʾābiʾ al-laʾb naʾẓaran li taʾaddud ʾuruq al-laʾb al-ḥadīṭa ḥayṭu izdādat surʾa al-laʾb wa irtifāʾ al-mustawā al-mahāriyy wa al-ḥuṭaʾiyy wa li ḥāḍa al-taʾawwur ḡāʾa natiḡa li muwākaba al-taʾawwurāt al-ḥāṣila fī kull mayādīn al-ḥayā, badaʾa al-muhtammūn bi al-laʾba bi taḥwīr kāfa al-ʾimkāniyyāt wa al-qudarāt min ʾaḡli al-wuṣūl ʾilā al-mustawā al-ʾālī fī al-ʾadāʾ, wa taḥqīq ʾafḍal ʾinḡāz bi al-ʾitimād ʾalā al-dirāsāt wa al-buḥūṭ wa al-istifāda min al-ʾulūm al-ʾuḥrā wa al-taqaṣṣī wa al-ʾiḥāṣa bi al-ḡawānib allatī tusāʾid fī taḥwīr mustawā al-laʾba, wa ʾidād al-lāʾibīn min al-nawāḥī al-nafsiyya wa al-badaniyya wa al-mahāriyya wa al-ḥuṭaʾiyya min dūn ʾiḡfāl ʾayy ḡānib min ḡawānib al-laʾba al-ʾasāsiyya, liḍā yataḡallab ḍālika baḍl al-ḡuḥūd a-ḥaṭīṭa min qibal al-mudarrisīn wa al-lāʾibīn ʾalā ḥadd sawāʾ li al-wuṣūl ʾilā al-mustawā al-maʿlūb bi ʾitbāʾ al-ʾuruq al-ʾilmiyya al-ḥadīṭa*“ (Fāḍil & ʾAṭiyya, 2005: 252).

„Fudbal se poslednjih godina razvio i pečat ove igre se promenio zbog brojnih modernih načina igre pri čemu se uvećala brzina igranja, kao što se i veština i taktika nalaze na višem nivou. Zbog toga je napredak nastao kao rezultat praćenja progresa koji se događao u svim oblastima života, a svi koji se bave ovom igrom su počeli da eksploatišu sve mogućnosti i sposobnosti kako bi došli do velikog učinka i ostvarili najbolji rezultat

oslanjanjem na studije i istraživanja, korišćenjem drugih nauka, kao i sveobuhvatnim istraživanjem aspekata koji potpomažu razvoj nivoa igre, psihološku, fizičku, tehničku i taktičku pripremu igrača, bez zanemarivanja bilo kojeg bazičnog aspekta igre, što zahteva ulaganje intenzivnih napora kako nastavnika tako i igrača, kako bi se dostigao potrebni nivo, a sve putem primene modernih naučnih metoda.“

4. Zaključak

Rezultati kvalitativne analize leksičkih, morfoloških i sintaksičkih svojstava obrazovnih pismenih tekstova koji pripadaju strogo naučnom funkcionalnom podstilu iz oblasti sporta u savremenom standardnom arapskom jeziku ukazuju na to da se analizirani jezički materijali načelno uklapaju u opšta obeležja naučnog funkcionalnog stila. Strogo naučni tekstovi koji pripadaju sportskom naučnom stilu u savremenom standardnom arapskom jeziku odlikuju se konciznim, preciznim i impersonalnim izražavanjem koje je prilagođeno komunikativnoj situaciji u kojoj su nastali. Takav način izražavanja se postiže učestalom upotrebom pojedinih leksičkih, morfoloških i sintaksičkih sredstava, a zanemarivanjem drugih. Među takvim jezičkim sredstvima ističu se: prisustvo velikog broja stručnih termina koji su većinom nastali međujezičkim pozajmljivanjem, često dvojezično navođenje termina, korišćenje simbola iz drugih semiotičkih sistema i oblika nastalih skraćivanjem, ograničeno prisustvo polisemije, sinonimije i antonimije, učestalo ponavljanje termina, glagola i brojnih fraza, ograničena upotreba lica, preovlađujuće prisustvo imenskih reči, desemantizacija glagola, ograničena upotreba glagolskih vidova i načina, upotreba složenih rečenica uz često pojednostavljivanje njihove strukture zamenu finitnih glagolskih oblika u zavisnim rečenicama odgovarajućim glagolskim imenicama ili participima. Ovakva specifična jezička realizacija za rezultat ima i specifično ostvarivanje redundancije koja je uslovljena komunikativnim okolnostima. S jedne strane, ponavljanje termina, glagola i učestalih fraza na leksičkom planu stvara specifičnu leksičku redundanciju, a sa druge, ograničena upotreba tipova složenih rečenica i pojednostavljivanje njihove strukture pomoću zamene finitnih glagolskih oblika odgovarajućim glagolskim imenicama ili participima, za rezultat ima sintaksičku svedenost.

Cilj ovog rada bio je da pruži opštu sliku o kvalitativnim svojstvima tekstova koji pripadaju strogo naučnom funkcionalnom podstilu iz oblasti sporta u savremenom standardnom arapskom jeziku. U budućim istraživanjima jezika sporta bi trebalo pristupiti opsežnijoj kvalitativnoj i kvantitativnoj analizi kako bi se preciznije utvrdilo kako se savremeni standardni arapski jezik realizuje u njemu. Takva analiza bi trebalo da obuhvati širi opseg tekstova koji pripadaju naučnom funkcionalnom stilu, kao i detaljniju kvalitativnu i

kvantitativnu leksičku, morfološku i sintaksičku, ali i semantičku analizu. Posebnu pažnju bi trebalo posvetiti i kompleksnom pitanju redundancije u takvoj vrsti tekstova. U budućim istraživanjima bi trebalo izvršiti i opsežnije kvalitativne i kvantitativne analize realizacija naučnog funkcionalnog stila uopšte u savremenom standardnom arapskom jeziku, bez obzira na to kojoj naučnoj oblasti pripada, posebno zato što savremeni standardni arapski nije dovoljno proučen iz perspektive funkcionalno-stilističkog jezičkog raslojavanja. Pošto jezik sporta nije ograničen samo na naučni funkcionalni stil, već se intenzivno koristi i u publicističkom (žurnalističkom) stilu, dalja proučavanja i poređenje njegovih funkcionalno-stilističkih realizacija u dva veoma različita funkcionalna stila mogla da pruže dodatne vredne informacije.

Literatura

- Abdul-Raof, H. (2001). *Arabic Stylistics: A Coursebook*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.
- Bussmann, H. (1996). *Routledge Dictionary of Language and Linguistics*. London/New York: Routledge/Taylor & Francis.
- Cabré, M. T. (1999). *Terminology: Theory, methods and applications*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Co.
- Gortan-Premk, D. (2004). *Polisemija i organizacija leksičkog sistema u srpskome jeziku*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Hazīm, R. (2011). Al-Naḥt fī al-`arabiyya qadīm^{an} wa ḥadīṯ^{an}. Mağalla Mağma` al-luğa al-`arabiyya al-`urduniyy, 78, 81-118.
- Holes, C. (2004). *Modern Arabic: structures, functions, varieties*. Washington: Georgetown University Press.
- Kristal, D. (1999). *Enciklopedijski rečnik moderne lingvistike*. Beograd: Nolit.
- Stetkevych, J. (1970). *The Modern Arabic Literary Language: Lexical and Stylistic developments*. Chicago/London: The University of Chicago Press.
- Tanasković, D. i A. Mitrović. (2005). *Gramatika arapskog jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Tošović, B. (2002). *Funkcionalni stilovi*. Beograd: Beogradska knjiga.
- Versteegh, K. (2001). *The Arabic Language*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Izvori

- 'Abd Allāh A. M. wa N. 'A. Qāsim. (2004). Dirāsa muqārana fī ba'd 'awğuh al-quwwa al-`ađaliyya li `ađalāt al-riğlayn bayn lā'ibī al-waṭba al-ṭulāṭiyya wa `addā'ī 110 m ḥawāğiz. Mağalla al-tarbiya al-riyāđiyya, XIII, 53-68.
- 'Abd Allāh, D. 'A. (2008). Ta'ṭīr manhağayn tadrībiyayn muqtaraḥayn li taṭwīr ba'd al-şifāt al-badaniyya al-ḥāşşa bi kura al-yad. Mağalla 'ulūm al-tarbiya al-riyāđiyya, I, 1-16.
- 'Abd al-Ğabbār, R. F. (2008). Ta'ṭīr tawqītāt muḥtalifa li `arđ al-numūdağ `alā wifq 'ahamm al-mutağayyirāt al-biyūmikānīkiyya fī ta'allum fa`āliyyāt al-waṭb al-ṭawīl li al-ṭullāb. Mağalla 'ulūm al-tarbiya al-riyāđiyya, I, 97-115.
- 'Amrāwī (al-), Š. M. A. (s.a). *Barnāmiğ tadrībiyy muqtaraḥ li taṭwīr ba'd al-mahārāt al-huğūmiyya al-murakkaba ladā lā'ibī al-kārātih marḥala 11-13 sana*. Neobjavljena doktorska disertacija. Al-'Iskandariyya: Kulliyya al-tarbiya al-badaniyya li al-banīn.
- 'Ankabī (al-), H. I. R. (2005). Ta'ṭīr istiḥdām ġihāz musā'id al-trāmbūlīn fī taṭwīr mahāra al-qalba al-hawā'iyya al-'amāmiyya al-mutakawwira `alā bisāt al-ḥarakāt al-'arđiyya fī al-ğimnāstik. Mağalla al-tarbiya al-riyāđiyya, XIV, 189-204.
- Fāđil, D. M. wa M. 'A. 'Aṭiyya. (2005). Al-tadrīb al-mutawazzi' wa al-mutağammi' wa ta'ṭīruhu fī diqqa al-tahdīf min `alāma al-ğazā' fī kura al-qadam. Mağalla al-tarbiya al-riyāđiyya, XIV, 251-264.
- Fatalāwī, H. 'A. 'A. (2005). Taṭwīr al-quwwa al-nisbiyya li al-riğlayn wa al-đirā'ayn wa ta'ṭīruhā fī mustawā al-'ingāz li ramy al-qurş li al-mubtadi'īn. Mağalla al-tarbiya al-riyāđiyya, XIV, 125-132.
- Farṭūsī (al-), 'A. S. (2005). Istiḥmār al-ḥiyāza al-mutabādila wa `alāqatuhā bi tasğīl al-niqāṭ wa tartīb al-firaq fī kura al-salla. Mağalla al-tarbiya al-riyāđiyya, XIV, 51-66.
- Fayyāđ, K. (2002). Ta'ṭīr ba'd al-tamrīnāt al-badaniyya `alā ta'allum fa`āliyya al-ramy bi al-bunduqiyya al-hawā'iyya. Mağalla al-tarbiya al-riyāđiyya, I, 21-32.
- Ğāsim, 'A. S. (2002). 'Alāqa al-qalaq bi mustawā 'adā' al-daḥrağa al-'amāmiyya bi al-ṭulū' `alā `āriđa al-tawāzun. Mağalla al-tarbiya al-riyāđiyya, I, 33-46.
- Hālidī (al-) M. Ğ. M. wa 'A. Y. H. al-'A'rağī. 2008. 'Aṭar istiḥdām mağālāt ramy muḥtalifa al-inḥidārāt li tanmiya al-quwwa al-ḥāşşa li `ađalāt al-'aṭrāf al-suflā wa 'ingāz rumā al-rumḥ al-nāşī'īn. Mağalla 'ulūm al-tarbiya al-riyāđiyya, I, 127-148.
- Muḥammad, I. I. wa S. S. Dāwūd (2004). 'Alāqa al-quwwa al-infiğāriyya li al-riğlayn bi 'adā' al-qalba al-'amāmiyya `alā bisāt al-ḥarakāt al-'arđiyya fī al-ğimnāstik al-fanniyy. Mağalla al-tarbiya al-riyāđiyya, XIII, 77-90.

- Šamaḥī, A. Y. M. wa S. Y. M. Šamaḥī (2008). 'Aṭar al-tamrīnāt al-lāhawā'iyya fī taṭawwur taḥammul al-quwwa wa al-sur'a ladā al-lā'ibīn al-šabāb fī kura al-yad. Mağalla 'ulūm al-tarbiya al-riyāḍiyya, I, 155-166.
- Šawk (al-), 'A. M. (2005). Sur'a al-istiğāba al-ḥarakiyya wa 'alāqatuhā bi 'inğāz 50 m sibāḥa farāša. Mağalla al-tarbiya al-riyāḍiyya, XIV, 107-118.
- Šayḥalī (al-), L. S. wa N. 'A. al-Zuhayrī (2004). 'Alāqa al-quwwa al-infiğāriyya bi 'adā' ba'd al-mahārāt al-'asāsiyya bi al-kura al-ṭā'ira. Mağalla al-tarbiya al-riyāḍiyya, XIII, 91-104.
- Ways (al-), K. Ṭ. (2002). Riyāḍa sibāq al-ḥayl fī 'aṣr al-'abbāsiyy. Mağalla al-tarbiya al-riyāḍiyya, XIII, 1-12.

Abstract

QUALITATIVE ANALYSIS OF LEXICAL, MORPHOLOGICAL AND SYNTACTICAL FEATURES OF THE LANGUAGE OF SPORT IN MODERN STANDARD ARABIC LANGUAGE

Modern Standard Arabic is not sufficiently examined from the perspective of functional stylistic varieties of language. This paper represents a qualitative review of key lexical, morphological and syntactical features of the language of sport in texts that belong to scientific functional style in Modern Standard Arabic. The linguistic material that was analyzed belongs to the pure scientific (academic) functional sub-style. Pure scientific texts that belong to the sport scientific style in Modern Standard Arabic are characterized with concise, precise and impersonal expression that is adapted to the communicative situation in which they originated. Such way of expression is accomplished with frequent usage of certain lexical, morphological and syntactical features, as well as avoiding other. The most important among these linguistic features are: presence of large quantity of scientific terms which are mostly created by the means of interlinguistic borrowing, frequent bilingual reference to the terms, use of symbols from other semiotic systems as well as short forms, limited presence of polysemy, synonymy and antonyms, frequent reiteration of terms, verbs and numerous phrases, limited use of person, overwhelming presence of nominal lexemes, verbal desemantization, limited use of verbal tenses and modes, use of complex sentences with a frequent simplification of their structure by switching the finite verbal forms in the subordinated sentences with appropriate forms of verbal nouns or participles. The paper also discusses the main approaches to the analysis of the special language in general, as well as the possible approaches to the future research in the domain of Modern Standard Arabic.

Key words: *language of sport, Modern Standard Arabic, special language, functional styles, pure scientific functional sub-style, lexical features, morphological features, syntactical features.*